

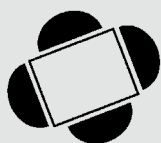
Revista

CANTABOU >> 35

Centre de Professorat d'INCA

juny >> 2012

Centre
de Professorat
Inca

C/ Mestre Torrandell, 59 (INCA)
Tel. 971 507044 · Fax 971 881052
http://cepinca.caib.es
E-mail: cepinca@educacio.caib.es

Número 35 **juny 2012**

Edita:

Centre de Professorat d'INCA

Equip del CEP:

Directora

Francesca Pascual Socias

Assessoria de Llengües Estrangeres i Secretària

Victòria Alzina Femenies

Assessoria d'Atenció a la Diversitat

Francisca M. Solivellas Morro

Assessoria d'Educació Infantil

Sacrament López Martínez

Assessoria d'Àmbit Sociolingüístic

Isabel M. Serra Serra

Assessoria de Tecnologies de la Informació

Joan M. Mas Mayol

Assessoria d'Educació Primària

Maria F. Alorda Vilarrubias

Assessoria d'Àmbit Científicotecnològic

Gregori Puigserver Canyelles

Assessoria de Formació Professional

Martí Amengual Quetglas

Administrativa

Maria Isabel Bertran Sánchez

Ordenances

Margalida Maimó Davia

Marcos García Lis

Neteja

M. Salomé Rodríguez Tauste

Margalida Martí Caimari

Il·lustració de portada

"El meu autoretrat" per Alexander Cabanilla,
6è d'educació primària del CEIP MIQUEL
DURAN I SAURINA

Aquest autoretrat va ser el resultat final de la unitat didàctica "Tots som diferents i especials", votat per alumnes, famílies i mestres com a obra més original i creativa elaborada a les sessions del projecte d'educació artística "FusioArt".

ISSN: 1139-9228

Dipòsit legal: PM 1729-98

Disseny i Maquetació: www.accentgrafic.com

Imprimeix: Gràfiques Rubines, SL
Tel. 971 511739

Índex

Editorial Francesca Pascual Socias	3
Diàlegs amb l' <i>univers</i> Gala-Dalí Grup <i>Diàlegs amb la Creativitat</i>	4
El meu fill plora, es tira en terra, no vol menjar... Què faig? M. Auxiliadora Arguimbau Capó	10
Acompanyant a créixer Rosa Vidiella Badell, Jana Suau Langa	12
Contacte-Programa per a la millora de l'èxit escolar Claustre de professorat del CEIP Miquel Duran i Saurina (Inca)	14
Competències bàsiques: 1, 2, 3, sus! M. Victòria Sabater Malondra, Mercè Company Plaza, M. Martina Socias Vich	17
Molta Merda! Rosa Maria Borrull	22
El que Carles Gallego ens ha deixat Margalida Arrom Moranta, Margalida Suau Alemany, Maria Tugores Garcia	23
Velles receptes, nova educació Bernat Picó Aguiló	27
Biblioteca: una paraula a través de la història Maria José Pastor Artigues	29
Projecte d'intercanvi Mavi Figuerola	34
L'escola entre boires Jeroni Salom	35
Aplicació a l'aula d'una tasca enriquida Toni Vanrell	36
L'hora del te II Angélica Sátiro	38

FE D'ERRADES DEL NÚMERO ANTERIOR:

- A la pàg. 15, els autors, Pere Bestard i Joana Maria Socias, pertanyen a l'IES DE SANTA MARGALIDA i no al de SINEU

Aquesta revista no comparteix
necessàriament les opinions expressades
pels seus col·laboradors

Editorial

Francesca Pascual Socias

DIRECTORA CENTRE DE PROFESSORAT D'INCA

“Sabem molt de com educar bé (...) El problema es redueix al següent: no aplicam els nostres coneixements (...) Allò que ens manca, en quantitats colossals, no és el coneixement sinó l'ús del coneixement”

(PERKINS, 1995: 16).

Vivim en un món sotmès a canvis continus: socials, polítics, econòmics, tecnològics, laborals, etc., i amb una càrrega d'incertesa difícil de suportar. L'Escola no defuig aquesta realitat. De fet, les darreres dècades hem viscut successives reformes legislatives del sistema educatiu que promouen la formació del professorat amb la finalitat de realitzar canvis d'organització i d'estructuració, i també d'aconseguir canvis en les actituds, les pràctiques docents i els plantejaments pedagògics, metodològics i d'avaluació i, que després de molts d'esforços formatius no han donat tots els resultats desitjats. Com a Centre de Formació Permanent del Professorat, primer hem de ser conscients d'aquest fet i segon tenim l'obligació professional de plantejar-nos preguntes entorn d'aquesta realitat. Què podem fer per facilitar que els docents afrontin el canvi i la incertesa adquirint i aplicant nous coneixements i habilitats per comprendre, per adaptar-se i per resoldre problemes nous de manera eficaç, constitueix una de les preguntes clau dins el món de la formació permanent.

No podem oblidar que la necessitat

de canvi no sempre sorgeix del docent, del principal afectat, sinó de l'administració educativa i que els programes de formació permanent durant molt de temps no s'han plantejat com a principal objectiu modificar les creences del professorat i alliberar el pensament per fer un plantejament d'autonomia i desenvolupament professional (LEITWOOD, 1992; RICHARDSON&PLACIER, 2001). Per tant, les reformes educatives no han aconseguit la vertadera innovació dels centres i de les seves pràctiques (INFORME PISA, 2003;2006; INFORME FUNDACIÓ JAUME BOFILL, 2007), però no podem oblidar ni deixar de reconèixer que s'han dut a terme moltes experiències innovadores encara que no sempre han constituït vertaderes innovacions; és a dir, canvis internalitzats que deixen de ser novetat per formar part de la normalitat. Sense una actitud positiva és molt difícil, per no dir impossible, engegar i consolidar canvis de millora. I, malauradament, la realitat que vivim no afavoreix actituds positives, són moltes les dificultats econòmiques i socials que tenyeixen el dia a dia de les aules. Segons els experts, només podem viure els canvis de manera positiva si som flexibles, creatius, capaços d'afrontar canvis personals, socials i laborals com a situacions que ens possibiliten créixer i avançar.

Per tot el que s'ha dit anteriorment, entre d'altres coses, la formació del professorat ha de tenir prou flexibilitat per poder adaptar-se a la necessitat dels docents, especialment a demandes de grups o col·lectius, ha de constituir una ocasió per conèixer arguments que justifiquen l'acció del docent i, finalment, ha de proporcionar seguretat per poder avançar (ajudar a vèncer les resistències al canvi). Després d'anys d'experiència i d'estudis realitzats sobre la formació permanent del professorat els experts defensen que aquesta formació ha d'estar orientada a revisar i reconstruir la manera d'entendre l'ensenyament i la seva pràctica. D'aquí la importància de reconèixer les creences personals del professorat envers l'aprenentatge dels alumnes i de la metodologia que utilitzen. I de la mateixa manera que el professorat ha de rompre amb un tipus de docència basada en la transmissió, la formació del professorat ha de tendir a prioritzar la formació contextualitzada que sorgeix de necessitats sentides, i no només desitjades, del professorat. Per això apostam per modalitats formatives que promouen la reflexió per convertir en contingut d'aprenentatge les creences i els valors del professorat i partir d'aquí transformar-les en un coneixement professional que promogui el canvi i la millora per mitjà del contrast del dia a dia amb la pràctica.

Diàlegs amb l'*univers* Gala-Dalí

Grup *Diàlegs amb la creativitat*
del CEP d'Inca
(Introducció d'Angélica Sátiro)

INTRODUCCIÓ

El viatge com a recurs

«Qui no surt mai de la seva terra és ple de prejudicis»
(Carlo Goldoni)

Viatjar és un fi en si mateix. Quantes vegades a la vida dediquem hores, dies, mesos en la preparació d'un viatge? I ho fem perquè val la pena emprendre l'esforç del desplaçament físic, emocional i mental. En general, el viatge, si és significatiu, ens transforma internament. Sortir de la nostra terra (zona de confort) canvia els judicis que emetem sobre la realitat, el món, algun tema en especial, els altres i nosaltres mateixos. D'aquí, la concordança amb el que comenta el dramaturg italià Carlo Goldoni. Però, exactament per tot això, viatjar pot ser també un mitjà, un recurs per provocar que alguna cosa passi. I com a recurs, és molt poderós! En un viatge, sortim de les nostres referències, paràmetres, seguretats i certeses, mentre els nostres cossos es desplacen per alguna geografia. És a dir, el viatge també provoca un desplaçament emocional i mental, les geografies per on passem són diverses ... Com comenta Fernando Pessoa, el poeta portuguès: "Els viatges són els viatgers. El que veiem no és el que veiem, sinó el que som". Per tot això, va ser desenvolupada una metodologia específica capaç de potenciar el valor del viatge de manera a generar aprenentatges creatius.

MACREV - metodologia d'aprenentatge creatiu en viatges

«Si fos cert que viatjar ensenya, els revisors de bitllets serien els homes més savis del món»

(Santiago Rusiñol i Prats)

Un mètode és un camí organitzat, conscient, per aconseguir que passi alguna cosa en concret. Com adverteix Santiago Rusiñol, el viatge pot no tenir un significat més profund, ni tampoc ser recurs generador d'aprenentatge, si no és tractat com a tal. Va ser pensant en això, que es va desenvolupar la metodologia MACREV. Tenint en compte el poder del viatge com a recurs potenciador d'aprenentatges creatius, es va estructurar un camí específic per tractar-lo com a tal.

El mètode inclou diversos elements i apartats:

- La selecció de la ruta del viatge en funció de l'aprenentatge que s'ha de desenvolupar. Els ambients, llocs i possibilitats d'interacció, són els elements que provoquen part dels aprenentatges.
- L'elecció de les activitats que s'han de desenvolupar al llarg del viatge defineixen altra part d'aprenentatges. Per això, se seleccionen activitats relacionades amb la temàtica, que provoquen el desenvolupament del pensament creatiu mentre passa el viatge.
- El maneig d'un "quadern de bitàcola" que funcioni com un mapa de l'aprenentatge creatiu individual.
- L'actuació d'un *guia de l'aprenentatge creatiu* facilita que els par-

ticipants puguin desenvolupar-se individualment i col·lectivament. És a dir, és fonamental que algú domini una metodologia de processos creatius i que sigui capaç d'aplicar aquest coneixement en moments específics del viatge.

L'*univers* Gala-Dalí

Salvador Dalí és un artista conegut internacionalment, però la seva companya, Gala, no té la mateixa repercussió, tot i que la trobam immortalitzada en les seves obres, i ha quedat en la història com a musa del genial artista, no és molt reconeguda com la creativa dona que ha estat. Gala no ha estat un element passiu en l'obra de Dalí, com si fos un objecte figuratiu o una "natura morta". Ella, a més d'influir de manera directa els processos creatius de l'autor, també ha viscut els seus propis processos creatius. Per això aquest binomi Dalí - Gala és alguna cosa més que una parella de creadors. De la connexió entre ells neix tot un univers creatiu que, segurament només es va desenvolupar perquè va existir aquesta interacció específica.

Hi ha "petjades geogràfiques" d'aquesta forta trobada que poden ser seguides i viscudes com estímuls per al desenvolupament de la pròpia capacitat creativa. Els museus i les cases-museu de Figueres, Cadaqués i Púbol ens fan possible recórrer els espais que narren la trajectòria creativa d'aquest home i d'aquesta dona, i per això varen ser els eixos de la ruta de viatge. Però aquest univers no està fet només pel desplaçament per aquesta geografia, inclou un conjunt d'acti-

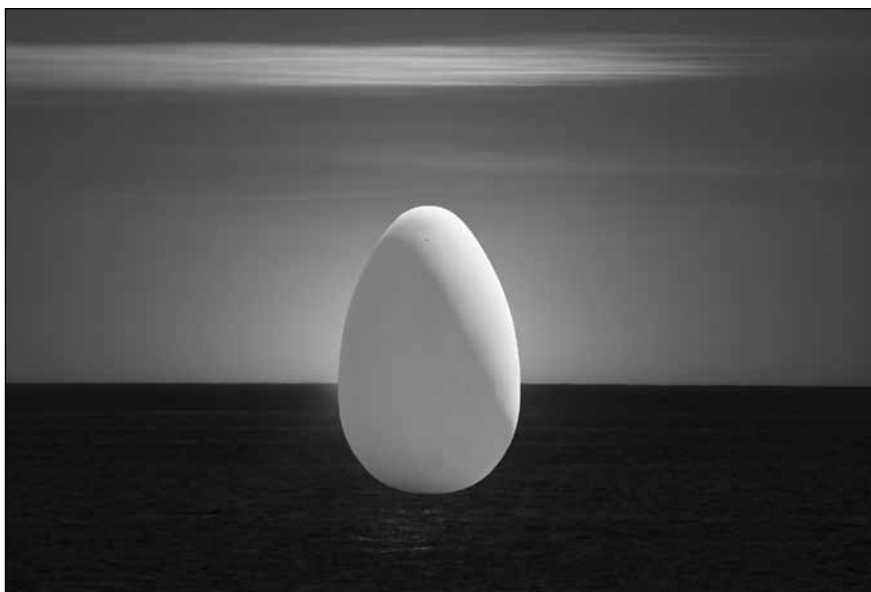
vitats surrealistes que fomenten la capacitat de pensar creativament. És a dir, l'univers GalaDalí ofereix els espais exteriors i interiors idonis per al desenvolupament de la capacitat creativa d'un grup de persones interessades en la temàtica. Per això, es va realitzar aquesta activitat amb el grup *Diàlegs amb la creativitat*, conduït per Sacramento López, assessora del CEP d'Inca.

L'aprenentatge com un itinerari creatiu

Aquest text és una introducció a un altre text: DIÀLEGS AMB L'UNIVERS GALA-DALÍ que pretén relatar algunes de les experiències realitzades al voltant de la ruta Gala-Dalí.

És difícil la tasca de fer la introducció d'alguna cosa que ja està plena de rics paisatges interiors. El text que relata l'experiència del grup per aquest viatge ja reflecteix la riquesa de textures viscudes. Per tant, què més dir? Potser només reforçar la meravella d'haver pogut compartir temps i espai amb aquest grup profund, interessat i interessant. Un grup d'aquests que qualsevol educador desitja trobar per fluir aprenentatges de manera agraïda i poderosa. Segurament, el més honest que puc dir és que aquesta experiència, va ser una de les més agraïdes en la meua vida d'educadora. Així que Gràcies grup! Que vinguin nous viatges d'aprenentatges creatius per a tots nosaltres.

Angélica Sàtiro

DIÀLEGS AMB L'UNIVERS GALA-DALÍ

Univers. [astr] *Segons la Gran Enciclopèdia Catalana, conjunt constituït per tots els cossos celestes i l'espai que els conté.*

Bivers. [art] *Segons 14 persones que es trobaren en conjunció un cap de setmana llarg, univers compartit per dos cossos celestes, Gala i Dalí, i tot l'espai que els conté: Púbol, Cadaquès, Port Lligat, Figueres... L'etimologia podria fer referència a un poema construït a partir de dos versos.*

Dualitat. *Segons la Gran Enciclopèdia Catalana, reunió de dos caràcters oposats en una mateixa persona o cosa.*

Dualitat, contrast, nivells, juxtaposició, interior/exterior, món conscient/món oníric, mètode paranoic-crític...

Mirall. *Segons la Gran Enciclopèdia Catalana, superfície llisa i molt reflectora que, per reflexió dels raigs de llum, dona imatges clares dels objectes.*

Els miralls tenen la propietat de tornar la imatge d'un objecte de manera que la imatge de la imatge torna a ser l'objecte. On és la realitat?...

Molt abans que les passes canviessin de lloc i pugessin l'escala de l'avió començarem la visita. Potser quan un dia ens reunirem per començar el primer curs de formació dels *Diàlegs amb la creativitat* i en una de les primeres sessions Mercedes Laguens ens proposà dur un objecte que fos important, d'alguna manera, per a nosaltres. Així una maleta, un llapis, un pa, un CD de música... ens presentaren els altres per mitjà del relat d'un fragment de les nostres vides; ens vàrem poder conèixer d'una manera imprevista que s'allunyava bastant de qualsevol altra formació. Els *Diàlegs amb la creativitat* havien començat al marge, semblava, dels objectius, de les teories d'aprenentatge, de les metodologies, dels recursos, de l'escola?... tot i que potser sigui l'escola, enmig de tantes coses en què pensar, la que s'oblida sovint dels alumnes que té davant i de tot el que senten i són capaços... Parlarem d'allò que era important per a nosaltres i que d'alguna manera constituïa, en la història personal de cadascú, un element indispensable. L'objecte només fou un recurs per a l'evocació, un punt de partida amb

què presentar-nos als companys i que ens permeté, en el relat que originava, admirar la vivència de l'altre. En sí mateixa aquesta experiència ja fou l'inici d'una visita que donà compte de tot el que és possible que succeeixi entre nosaltres, del que tenim a prop i sovint no coneixem i que resulta ser tan captivador com el que és llunyà i ens atreu conèixer.

Al llarg del nostre segon curs de la conversa pedagògica *Diàlegs amb la creativitat* volíem continuar aprofundint en els nostres encontres i anar avançant en la nostra petita recerca. Sovint no obrim el camp de les nostres opcions perquè no ens donam permís per imaginar i pensar en diferents alternatives, el nostre dia a dia ens guanya, veiem el que tenim al davant, atenem el que ens sembla urgent i necessari i, per aquesta causa, a vegades deixam d'atendre allò important veritablement, no tenim temps ni opcions de mirar els marges... Però és en els marges on podem trobar el que és inusual.

Una vegada més, la relació que manteníem amb n'Angélica Sátiro ens va proporcionar un nou punt de partida. Les trobades en espais d'educació informal varen propiciar que comencéssim a pensar en espais llunyans, tan llunyans com per haver de sortir fora de l'illa.

A L'INICI, UNA CONVERSA

L'origen consisteix a parlar-ne. Però també a crear ponts que ens uneixin amb els altres. A vegades passa sense que quasi ens n'adonem ... qual-sevol tema primer és una possibilitat però a mesura que insistim i que la il·lusió ens manté neix el projecte. I així va "ser".

Parlar amb Angélica Sátiro sobre la figura de Gala, poc coneguda i sovint

incompresa, i la seva influència en el procés creatiu de Dalí, ens va donar peu a pensar en la importància de visitar els espais que els artistes han viscut, on han deixat la seva petjada, on encara podem trobar algun rastre de la seva essència.

Dialogar sobre el fet creatiu en un espai viscut per l'artista, pensat i dissenyat per ell o ella, on encara poden trobar objectes personals que ens retornen la seva mirada, és un privilegi que cal aprofitar. I una vegada més, el fet de plantejar-nos una pregunta que incloïa un repte: I per què no fer uns *diàlegs amb la creativitat a l'univers Gala-Dalí*? Ens va fer posar-nos a pensar com podíem aconseguir aquest somni. Quantes coses són possibles a partir d'una pregunta! Anomenar-la és com llançar una clau al vol i té el misteri de la indagació. No sabem encara quina porta obrirà però en la recerca descobrim el goig de trobar un pany, d'entre tots els possibles, que ens dona entrada.

Moure la nostra mirada cap als marges ens havia col·locat ben al davant l'opció de fer un viatge dialògic al triangle dalinià. És a dir, fer una ruta que contemplés la visita a Púbol, Figueres, Cadaqués i Port Lligat (i, per

suposat, observar la natura agresta del Cap de Creus que tant va influir en Dalí).

EL VIATGE COM A RECURS PEDAGÒGIC

No es tractava de fer visites *turístiques* als espais i fer un recorregut lineal, no, la proposta era viure una experiència amb la pròpia creativitat a partir dels espais. De quina manera? Angélica Sátiro havia desenvolupat una metodologia d'aprenentatge en viatges (MACREV) que ens oferia una estructura interna i que ens obligava a intentar reflexionar sobre quatre eixos fonamentals: *persona creativa, producte creatiu, procés creatiu i ambient creatiu*.

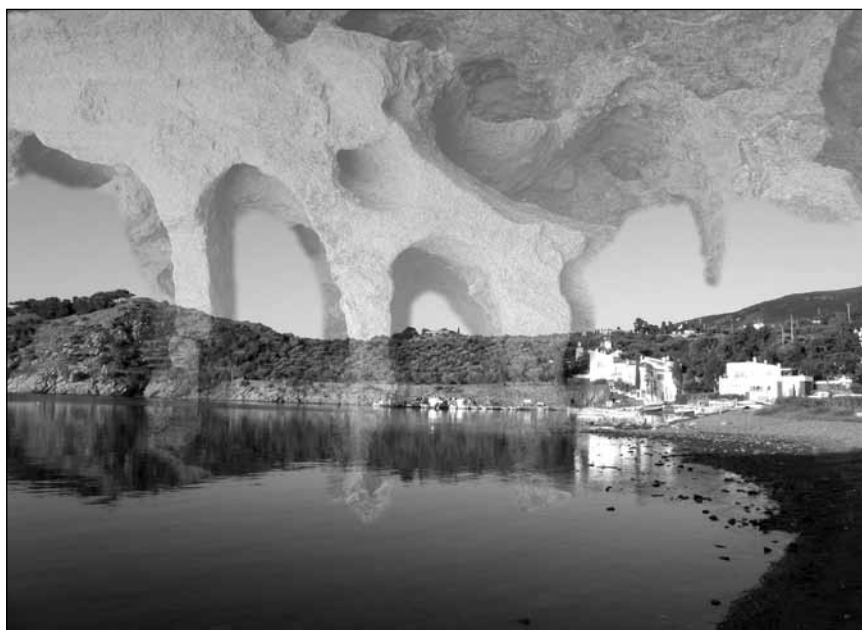
El viatge era doncs un **recurs** que pretenia generar una millor interacció entre els participants als diàlegs, així com desenvolupar l'exercici de la mirada inusual. Un viatge sol afavorir la desconexió amb el dia a dia però nosaltres també volíem reforçar *la immersió* en l'univers que preteníem analitzar. Per aconseguir aquesta immersió, els diàlegs, convergents i divergents, havien de ser continus al llarg de tota la ruta i conduïts per una persona experta com Angélica Sátiro.

ro. Ella era la persona que mantenia l'estructura interna de la proposta, escoltava, preguntava (què difícil és fer bones preguntes!), ens provocava el dubte, ens obligava a argumentar i definir el que explicitàvem i, alhora, afavoria que desenvolupéssim les nostres habilitats de percepció.

El mètode paranoic-crític era el que Dalí defensava i, d'acord amb les seves explicacions, consistia en dur al plànol de la consciència la part irracional que resta oculta i aprofitar-la com element creatiu sempre sota la inspiració – única – de Gala. En aquest sentit, un exercici que practicàrem durant el viatge fou el de l'escriptura automàtica perquè permet aflorar pensaments i enunciats que no sorgirien normalment de cap altra manera. Així, durant una estona curta de temps –n'hi havia prou al voltant de cinc minuts –ens posàvem a escriure sense cap mena de censura, sense analitzar res, tot i que el text resultant no semblés coherent. Quan el bloqueig s'instal·lava, havíem de repetir la mateixa paraula fins que una altra acudís al nostre pensament. Un exercici difícil per als mestres! Aquest mètode d'escriptura, que va ser propugnat pels surrealistes, pot ser utilitzat com una eina d'autoconeixement i també com una bona manera d'obtenir un text bàsic per després treballar-lo i arribar al text definitiu. Representava un caos, sí, però en la superposició d'enunciats i d'idees, ens sorprenen imatges inèdites que obren les portes cap a la creació. L'organització ve després de deixar-nos endur pel goig de la fluïdesa.

Però que ens diu aquest mètode pensant en els infants i en el nostre dia a dia a l'escola? No en feim un gra massa de la quadrícula? Deixam el marge necessari, perquè l'infant es trobi davant del llenç o el full en blanc? Permetem el caos o la fluïdesa per a després ordenar-la? O és la rígida planificació (per ventura mal

entesa?) la que institueix un ordre tancat que no dóna permís per a l'error ni que sigui per interpretar-lo? No volem, amb aquesta reflexió, anar en contra de la sistematització o de la planificació, que tenen el seu lloc i són necessàries, més aviat del que es tracta és de dialogar amb l'imprevist, amb el que no sabem ni controlam, per aprendre junts en una direcció diferent –i sens dubte més creativa– i aprendre a vehicular-la.

Cada participant havia de fer un quadern de bitàcola al llarg del viatge, com fer-ho quedava al criteri de cadascú de nosaltres. Es podia utilitzar un quadern, un bloc de dibuix, pintar, retallar i aferrar, escriure o en format digital. Som un grup molt divers quant a habilitats creatives i calia obrir el ventall per aconseguir que tothom se sentís bé a partir d'un marc comú. És a dir, en arribar als diferents espais, primer fèiem una visita de grup, després dedicàvem un temps a la mirada interior, personal, i, a continuació, dialogàvem a partir de les nostres impressions i fèiem alguna activitat concreta centrada especialment en: la percepció (capturar formes, sabors, olors, moviments,...), l'inconscient (escriure a

partir d'un somni, automatismes...), el conscient (investigar sobre el producte, el procés i l'ambient creatius). Les bitàcoles es podien compartir o no durant el trajecte, allò important era l'intercanvi dialògic de les impressions.

LES ETAPES

Després de pensar en la possibilitat de dur a terme la visita, varen sorgir dubtes, es clar; i molts problemes per quadrar 14 agendes. Cada una de les persones que varen participar havien de fer un esforç personal de temps i també, per què no dir-ho, d'inversió econòmica. Una vegada que ja ens havíem compromès, vàrem començar la fase prèvia d'investigació sobre els personatges que volíem analitzar. La xarxa social *Crear Mundos* ens va servir de plataforma per penjar vídeos, documentació preparatòria, comentaris, recomanacions de lectures ... I començà el desconcert, les preguntes i l'admiració envers la vida i obra de Gala i de Dalí. Començar a conèixer alguna cosa ens duia a voler saber més, a posar el nostre judici en suspensió i a entendre el fet creatiu i totes les seves implicacions.

Aquesta aproximació prèvia no va ser fàcil ja que Dalí va amagar-se al llarg de la seva vida darrera d'un personatge pantalla i Gala, com ja hem comentat, era una gran desconeguda (i un punt de partida magnífic per reflexionar sobre els judicis i els prejudicis). La figura de Gala, sovint injustament interpretada, va descobrir més d'una contradicció en el nostre interior, entre allò que verbalitzàvem i allò que pensàvem tenir clar en el nostre cap. Encara ens falta avançar més en temes de coeducació i l'experiència ens va obligar a reflexionar sobre els estereotips que poden conduir a la discriminació sexista i als judicis basats en una educació androcèntrica que, algunes de nosaltres, pensaven tenir superats.

També vàrem començar a esbrinar les múltiples relacions entre art i matemàtiques, literatura, psicologia,... En un dels comentaris a propòsit de la documentació prèvia que analitzàvem a la xarxa *Crear Mundos* algú va escriure: «una de les coses que sempre m'ha meravellat de Dalí és el sentit de la seva recerca. Anar més enllà, molt més enllà... els llibres, la literatura, el cinema, la ciència, les matemàtiques; les converses que sempre va mantenir amb les més diverses personalitats: psicoanalistes, científics, investigadors... volia saber, entendre i descobrir. Ana Maria Matute, premi Cervantes, fa poc deia: "el que no inventa, no vive". La creativitat de Dalí és impressionant i és un magnífic motiu per viure i prendre consciència, una vegada més, de la necessitat de ser creatius en el nostre dia a dia. Si no cream no viurem de bon de veres. Si no duïm la creativitat amb nosaltres ens perdrem la intensitat de la vida.»

El diàleg virtual va iniciar el nostre viatge i va servir per encalenticar els nostres caps, per deixar la finestra oberta al que ens podíem trobar, per continuar somiant el somni mentre tant arribava el dia de partida.

L'INICI DEL COMIAT

La visita a l'univers Gala-Dalí començà amb un adéu. Era un dia ennuvolat i el gris s'instal·là entre les pedres del castell de Púbol. No cal dir que una certa tristesa –tal vegada desprotecció– ens circumdava. L'indret era el refugi de Gala, allà on passa els seus darrers anys i on Dalí només entrava quan ella li concedia autorització. La reverència vers la seva muse era indiscutible però no només com a muse en el sentit après del terme, sinó més aviat com a part responsable de l'obra de Dalí. Fins a quin punt? No ho sabem però el que sí és cert és que sense Gala l'obra de Dalí no hauria estat possible. L'art predisposa cap a uns aparellaments sobtats que Breton –també surrealista– identifica com a conseqüència de «el azar electivo» que succeeix quan la casualitat propicia l'encontre entre dues persones –potencialment predestinades?– que s'uneixen per desig de l'atzar. Potser hi ha profecies que desconexem i que tot just quan passen és quan tenim la sensació de que ja devien estar escrites. Només les poden tastar uns quants elegits, però de ben segur que la intensitat i la be-

llesa és així de bella i d'insuportable. Tanmateix, són els projectes que ens sobrepassen, els que ens vinculen cap als altres i creen futur per sobre de tots els altres. Els plantejaments a curt termini representen un estat de supervivència, també necessari, però que no té perquè deixar de banda la necessària visió d'anar més enllà.

Potser l'escola hauria de saber enllaçar millor aquests dos temps en el camí d'un repte més ample i deixar de sobreviure sota l'excés d'un present excessiu que no troba la seva direcció. Tanmateix, com escriu Sir Ken Robinson, és molt probable que el nostre alumnat hagi de fer diferents professions, i no tan sols diferents treballs, al llarg de la seva vida laboral. Sembla evident que molts d'ells tindran ocupacions que nosaltres encara ni podem imaginar. Si és així, no és la nostra obligació com a professionals de l'educació animar-los a explorar tants camins com els sigui possible?

L'únic fet que sabem del tot cert del futur és que tot serà diferent, seria intel·ligent que per la nostra banda féssim també un exercici important de pensar l'escola de manera diferent. Si no han après en els anys

escolars a pensar de manera creativa i a explorar les seves capacitats, com enfrontaran aquest futur inimaginable?

Cal començar a pensar en una educació que vagi més enllà dels nombres i de les paraules. Hem de pensar el món en tots els àmbits en què l'experimentam, i aquí incloem les diferents maneres en les quals empram els nostres sentits: pensam en sons, pensam en moviment, pensam visualment... Si no acceptam que el món es pot pensar de maneres diferents estam limitant les capacitats dels nostres alumnes. Einstein tocava el violí mentrestant reflexionava sobre complexos problemes matemàtics i sovint trobava solucions en plena execució musical. El que ell va entendre és que el desenvolupament creatiu i intel·lectual es relacionaven mitjançant l'analogia: veure com es relacionen les coses i no veure únicament les seves diferències.

DESPRÉS DE LA VISITA

«Només la imaginació ens permet veure les coses amb el seu veritable aspecte, posar allò que es troba massa a prop a una determinada distància de manera que ho puguem veure i comprendre sense parcialitat ni prejudici, omplir l'abisme que ens separa d'allò que està massa lluny i veure'l com si ens fos familiar. Aquesta 'distanciació' d'algunes coses, i aquest tendir ponts cap a les altres, forma part del diàleg establert per la comprensió.»

(Hannah Arendt)

Qualsevol idea prèvia va quedar petita al costat de l'experiència viscuda; el viatge va superar amb escreix les expectatives de cadascú dels participants. Així va quedar reflectit en els mapes mentals de les bitàcoles, en els continus diàlegs, en les avaluacions finals, en els múltiples co-

mentaris, en els acomiadaments... i en el retorn.

Perquè, una vegada a l'illa, el grup es va resistir a deixar el diàleg i aquest va continuar a la xarxa, records, evocacions, poemes, agraïments, més vídeos, més relacions que trobàvem en el nostre dia a dia... tots els llenguatges, totes les disciplines, ens evocaven algun aspecte del viatge. Fins i tot l'anunci televisiu d'Estrella Damm s'havia rodat a l'Empordà i les seves imatges ens vàrem acompanyar al llarg de tot l'estiu!

La immersió en l'univers Gala-Dalí ha ocasionat que els viatges o les visites que farem amb els nostres alumnes ja no tornaran a ser els mateixos. Perquè ara sabem que quan vivim l'experiència d'una manera dialògica i, alhora, cercam allò que connecta amb el nostre interior, el rastre que queda en la nostra memòria és més intens. Sabem que obligar-se a fer unes activitats, a fer una bitàcola, a compartir una vivència i dialogar sobre el que està succeint en el decurs de l'acció, ajuda a que l'experiència sigui més transcendent.

En aquests moments podem assegurar que alguna cosa va canviar en les 14 persones que vàrem participar en aquell intens cap de setmana. Ja hem dit que el grup estava format per persones molt diferents en alguns aspectes com l'edat, l'itinerari personal o les habilitats creatives. Però tot plegat es va combinar a la perfecció, la diversitat es va convertir en riquesa! Ens hem demostrat que es pot conèixer amb realitats diferents i que aprendre uns dels altres és qualque cosa més que una declaració de principis. Els diàlegs encara ens ressonen i les bitàcoles del viatge ens demostren que allò que recordam és una realitat i no un somni.

Hem destacat que el viatge ha estat una experiència compartida però

també podem afirmar que s'han fet 14 viatges diferents, perquè érem 14 persones molt diverses, 14 històries i 14 camins... Aquest fet, que sembla obvi, pensam que cal que ho recordem cada dia a les nostres aules. Per què encara insistim en que els alumnes facin un mateix dossier després d'una sortida? Amb una única manera de realitzar les activitats? Som conscients que la nostra diversitat és igual que la dels nostres alumnes?

En l'experiència que hem intentat narrar, el procés es dilata: abans, durant i després de la acció... i totes, totes les parts, són molt importants. Ara bé, pensam que és després de l'experiència, si li dedicam una mica d'atenció, que ens adonam de tot els que ens queda per aprendre. I, malgrat semblar una paradoxa, aquest és el moment en què més aprenem.

En aquest article hi ha fusionades unes quantes de les 14 veus, no teníem espai per entrelaçar-les totes, ni per descriure totes les activitats, amb els seus respectius diàlegs, que es varen desenvolupar. Ara aquest escrit arriba al final com ho féu també, en el seu moment, la visita Gala-Dalí i sabem que tot és a punt de tornar començar. Tenim, al capdavant, l'experiència que resta dins nosaltres i que s'uneix, indiscutiblement, a les mirades dels infants que tenim davant. Un nou viatge, cada dia. Per crear.

Com a cloenda, volem destacar un comentari que va escriure Angélica Sàtiro a la xarxa: "crear sentits és una manera de crear móns..."

El meu fill plora, es tira en terra, no vol menjar... Què faig?

IMPORTÀNCIA DE LA COMUNICACIÓ EN LA FAMÍLIA

M. Auxiliadora Arguimbau Capó

ORIENTADORA DE L'EQUIP D'ATENCIÓ
PRIMERENCA DES RAIGUER

Aquesta és una de les preguntes que es fan pares i mares cada dia, sobretot aquells pares i mares que no volen educar el seu fill en la violència i sí en el rigor i no tenen un model a seguir. El model dels seus pares no els serveix perquè pensen que està passat de moda, la vida també ha canviat i els temps, tant el del rellotge com el moment que vivim han canviat.

Una de les coses que he après com a orientadora és la d'escollar. Els infants ens parlen, a mi al manco, em parlen. Em conten totes les seves emocions, sovint sense emprar cap paraula.

Comencem a escoltar els infants, a tenir-los en compte, a no contar segons quines coses al seu davant, a mirar-los, a fer-los visibles als nostres ulls, saber què estan fent, com ho fan, com ens incorporam als seus jocs.

Si bé és veritat que avui en dia els estímuls no són els mateixos de quan jo era petita. A casa sempre hi havia algú per donar resposta als meus neguits o per corregir les meves petites entremaliadures (malescriances, li diuen al meu poble). No convé perdre de vista que el nin i la nina són éssers que depenen completament dels adults i que volen ser estimats.

Donat que el temps han canviat i

ens hem anat adaptant a diferents grups humans familiars no podem ni donar receptes ni podem copiar sinó que haurem d'educar des del sentit comú i la intuïció que com a llenguatge de l'ànima ens ajudarà a acomplir les funcions que tenim els pares i mares encomanades per a ajudar al desenvolupament del nostres fills i filles.

Aquell infant petit que no ha tengut una bona afecció amb l'adult tindrà un greu problema de regulació. No haurà après a saber quan té gana ni quan té son, no sabrà distingir les seves necessitats bàsiques i no ho podrà comunicar. Serà un infant amb problemes emocionals que no sabrà comunicar-se perquè no li ha arribat la resposta adequada al seu intent de comunicació.

Acompanyem de paraules les rutines de cada dia, anticipem les accions, comuniquem als infants les nostres accions. Juguem a amagar-nos i tornar a aparèixer perquè els infants es trobin segurs en altres petites absències nostres.

Per poder educar els que estimam convé fer-ho amb autoritat i coherència.

Sempre comunicar a l'infant que l'estimam però que hi ha coses que no pot fer.

Sempre comunicar a l'infant les nostres intencions envers la seva persona.

Sempre respectar els límits que ens posen en l'afecte però al mateix temps dir-los que els estimam, que són el més gran del món, que és la filla més guapa del món. Perquè és així per nosaltres i és així com ho hem de sentir i és així com podem ajudar-los a manifestar els seus sentiments i emocions.

Ser mare, ser pare, ser àvia, avi, mestra, sempre requereix un aprenentatge. Hem d'aprendre a ser-ho. Hem d'educar en l'estimació i al mateix temps aprendre a estimar i a ser estimat. Cada infant és diferent i cada família també n'és

Educar en la constància i la convicció que ho volem fer bé però saber demanar perdó quan ens hem equivocat. Comunicar-nos.

Si educam en la coherència ens serà més fàcil apropar l'ideal a la realitat: reflexionar sobre què faig, què hauria de fer i què puc fer.

Coherència en la comunicació analògica i la comunicació digital, entre allò que faig i allò que dic. Sempre preval la comunicació gestual sobre el llenguatge oral, gràcies a això entenem la ironia, les bromes, l'advertència afectuosa,...

Educar amb autoritat sense por de perdre l'estima. "La meva filla em demana límits i jo li he dit no, ara no puc, no pot ser tot, has d'anar a dormir, no pots veure més la televisió, ... i... si no m'estima i pensa que sóc dolenta". És just al contrari, és quan l'adverteixo que l'educo i l'estimo, és quan l'ensenyo a saber com comportar-se que li transmet seguretat, és quan poso normes que la faig més autònoma, és per tot això que la faig una mica més lliure per poder fer-se gran.

L'infant sempre mira quina cara posem quan li diem no, per tant no podem riure de les seves ocurrencies en aquest moment, ni caure en el parany de que ens fa una moixonia i cedim. No val la pena perdre l'autoritat per una cullerada més que no havíem pactat però que aprofito de donar-li perquè ha cedit. No li recordem que no s'ha acabat la pera del dinar quan ja som a un altra activitat. Valorem el dia que s'ho acaba tot però tampoc no cal fer una festa ja que ha fet el que pertoca, és el seu deure, sempre i quan així ho valorem nosaltres.

No val la pena arribar a situacions límits que ens fan perdre la paciència. És quan no sabem resoldre el conflicte d'una altra forma que acudim al càstig. Mai no l'hem de considerar una forma de resoldre conflictes, sempre comporta conseqüències negatives i sol arribar tard.

Si no puc apropar més el què faig amb el què hauria de fer, llavors, potser seria convenient demanar ajuda.

Per tal de poder aprofundir en el llenguatge i la comunicació convé tenir present que:

El llenguatge és una característica humana i essencial. Aquesta capacitat simbòlica presenta una doble articulació ja que serveix com a instrument de pensament, ens ajuda a representar-nos el món i com a medi per a la comunicació, ens ajuda a entendre el món i a relacionar-nos, interaccionar, COMUNICAR.

L'infant fa enrabiades perquè no ha après a comunicar el seu enuig. L'enrabiada és una forma de comunicació que no ha de preocupar-nos ja que forma part d'un moment evolutiu. Fer-li cas abans de l'enrabiada, anticipar-nos explicant l'esdeveniment, escoltar l'infant quan es manifesta,... quan això no basta ens mantindrem tranquils i evitarem verbalitzacions inapropiades, sempre podem recórrer a "no passa res", sempre li podem donar temps perquè es pugui sentir millor.

PER GAUDIR I INFORMAR-SE:

HORNO GOICOECHEA, Pepa. (2011): *ser madre, saberse madre, sentirse madre*. ISBN, Col·lecció: *aprender a ser*

SAVE THE CHILDREN (Protegiendo a los niños desde 1919): *creciendo como padres y madres*, Guia padres 2009.

NITSCH, C.; VON SCHELLING, C. (1998): *Límites a los niños: Cuándo y cómo*. Barcelona. Medici.

SILVER, N. (2001): *Normas educativas para padres responsables*. Barcelona. Oniro.

PHILLIPS, A. (2001): *Saber dir no*. Barcelona. Empúries.

VALDÍVIA SÁNCHEZ, María del Carmen. (2010): *Mares i pares competents. Claus per optimitzar les relacions amb els nostres fills filles*. Barcelona. Graó

Acompanyant a créixer

Rosa Vidiella Badell
Jana Suau Langa
EEI ES MOLINS - SENCELLES

Amb un peu davant s'altre, amb il·lusió i expectatives... amb ganes d'alçar la veu i aportar el nostre muntet d'arena a l'educació de 0 a 3 anys, perquè pensem que és la base de l'educació, perquè pensem que influeix a l'hora de crear una societat sana, obrim les portes de l'escola infantil de Sencelles.

Divendres dia 3 i dissabte 4 de febrer, en ple cap de setmana, les mestres d'aquesta escoleta decidírem dedicar el nostre temps lliure a fer formació.

Per a fer aquesta formació, vàrem convidar una pedagoga especialitzada en petita infància, de l'ASSOCIACIÓ PIKLER HENGSTENBERG de Catalunya, na Rosa Vidiella i Badell, amb qui mantenim relació pro-

fessional des de fa quasi dos anys.

Ficades de ple en la primera etapa d'Educació Infantil i conscients de la importància d'aquesta especialitat, cerquem constantment formació per saber més com són els infants petits, com aprenen, quina actitud els cal a les mestres per acompanyar millor les criatures en les seves capacitats, saber compartir pedagogia amb les famílies i també saber quins entorns hem de crear per a què els nins i les nines aprenguin a desenvolupar les seves potencialitats gaudint.

Sempre llegim com són d'importants aquests tres primers anys de vida, però en realitat no veiem la societat massa sensibilitzada per renovar la seva mirada a la cultura d'infància i donar-hi aquest valor especial.

Per part de les institucions públiques, sovint tampoc no trobem les possibilitats de contribuir a fer pedagògicament les coses: tothom

està mediatitzat per les carències econòmiques i totes les propostes tenen el regust quantitatiu en front del necessari valor qualitatiu.

Cal recordar que els infants més petits també són persones, són ciutadans que precisen de la comprensió i defensa de tothom, no sols de les seves famílies: tots en som responsables i per tant, cal contribuir a que creixin en salut física i emocional / mental.

Dissabte, oh meravella! El paisatge estava blanc de neu, la Serra de Tramuntana feia de teló de fons enfarinat com la d'un pessebre, i el fred ens arribava al moll de l'os! Però puntualment a les 9 del matí, les mestres vàrem acudir a la cita i vàrem romandre fins a les dues aprofundint sobre com millorar les propostes educatives pels infants i com acompanyar-los en el seu creixement i evolució dins la màxima qualitat: no s'escatimava res, ni tan

sols prenen força les ganes de ser a casa amb la família, els amics i l'escalforeta... Mestres amb una gran consciència de les seves responsabilitats, es clar! ens va dir na Rosa.

I com podem reflectir tot això al nostre centre? Després de molta reflexió, reunions, debats, recerca d'informació,... ens decidírem pel que anomenem "Ambients d'aprenentatge".

El treball mitjançant els ambients d'aprenentatge consisteix, bàsicament, en una manera diferent d'organitzar els alumnes, l'espai i els materials per tal de propiciar i construir un lloc d'aprenentatge que sorgeixi lliurement i espontània.

Aquí l'infant és el protagonista i constructor del seu propi aprenentatge. El paper del mestre és basa fonamentalment a observar, organitzar i afavorir aquest aprenentatge.

Mitjançant aquesta orientació pedagògica volem que els alumnes participin d'una manera més activa, lliure, constructiva i creativa del seu aprenentatge escolar i de creixement com a persona i així contribuir al desenvolupament físic, emocional, afectiu, social i intel·lectual dels infants.

Així que ens posàrem en marxa i demanàrem ajuda al CEP d'Inca amb qui hem treballat fins ara. Per poder posar en marxa aquesta metodologia al nostre centre i després de molts de canvis pareix que hem assolit una manera de fer feina amb la que ens sentim a gust, amb la que respectem els nostres principis pedagògics i el més important: amb la que veiem gaudir els infants.

Gràcies a totes les persones que ens heu adreçat al camí.

Contracte-Programa per a la millora de l'èxit escolar

Claustre de professorat

CEIP MIQUEL DURAN I SAURINA. INCA

A l'inici del passat curs escolar al CEIP Miquel Duran i Saurina ens trobàrem un grup de mestres, la majoria dels quals amb plaça definitiva al centre i els altres amb ganes de quedar-hi una bona temporada. Arribàrem a una escola de recent creació i amb una situació un tant complicada. Cal tenir en compte que les deficiències en la infraestructura generaren una imatge negativa del centre en l'entorn.

Des del primer dia les coincidències en molts d'aspectes foren evidents. Si bé mai havíem treballat junts anteriorment i, la majoria, no ens coneixíem, tot d'una comprovàrem que la forma de fer i de pensar eren molt semblants i coincidírem que ens havíem d'esforçar a intentar construir l'escola que volíem, més enllà de la que ens havíem trobat en aquest raconet d'Inca.

Aquesta coincidència inicial fou la clau que va fer possible iniciar el procés de millora en el qual estam immersos.

Ja des del primer trimestre del curs passat, aquest nou grup de mestres, vàrem tenir la necessitat de compartir les nostres maneres de fer i l'experiència adquirida anteriorment, així com conèixer noves experiències que, repensades i adaptades, poguéssim dur a terme a la nostra escola. Va ser per aquest motiu que organitzàrem reunions setmanals els horabaixes i visitàrem algunes escoles a Mallorca i a Catalunya.

El professorat del centre durant una sessió de formació

El primer trimestre del curs passat fou un temps de presa de consciència amb la realitat de l'escola on ens havien donat plaça, fou un moment decisiu en la detecció dels perills i de les oportunitats i fou també un intent de posar els fonaments d'un projecte comú i compartit per construir l'escola que tots volíem. Però, ja diuen que els inicis no són gens fàcils. A nosaltres, tampoc ens ho resultaren.

Ara bé, les circumstàncies, per sort, ens foren favorables. La Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, amb el suport del Ministeri d'Educació (en el si dels Programes de Cooperació Territorial), ens va oferir la possibilitat de formar part del Contracte-Programa per a la millora de l'èxit escolar. Aquests Contractes-Programa es conceben com un pla global que dóna coherència i que coordina totes les actuacions i els projectes del centre amb l'objectiu d'incrementar els resultats educatius i, per tant, l'èxit educatiu de l'alumnat i del centre en conjunt.

Les experiències dutes a terme al nostre sistema educatiu, en altres comunitats autònomes i estudis d'experts internacionals evidencien que per activar adequadament els recursos i avançar cap a la millora de l'èxit educatiu calen equips compromesos, amb finalitats clares i compartides i amb una planificació al servei d'aquestes finalitats. Sabérem que nosaltres, com a equip de feina, reuníem la condició de "compromès" i que, aquest fet, fou determinant per poder formar part dels Contractes-Programa. Per a nosaltres això generà una motivació especial que ens engrescà, sens dubte, a formar-ne part.

Dia 3 i 4 de febrer de 2011 participàrem a les Jornades de formació inicial per als centres amb Contracte-Programa per a l'èxit escolar, que ens permeteren prendre consciència de les dimensions de la proposta: persones que s'havien d'implicar, temps a invertir, tasques concretes que s'havien de realitzar, finançament complementari de què disposaríem, assessorament extern amb el qual comptaríem, objectius que s'havien d'aconseguir, estratègies que calia posar en funcionament... I, una vegada més, ens motivaren a seguir endavant i ens feren sentir privilegiats.

Ara recordam que els que tenguérem la sort de participar de les jornades (6 mestres del centre) arribàrem a l'escola dient que havíem de comparar la iniciativa a un viatge. Sabíem on érem (és a dir, l'escola que teníem) i sabíem on volíem anar (és a dir, l'escola que volíem). Però no sabíem com aconseguir-ho. Idò, el Contracte-Programa era la peça que ens faltava, perquè esdevenia una espècie de guia de viatge. Una guia de viatge que construiríem entre tots i totes, amb el suport extern d'una assessora de la Conselleria d'Educació i Cultura i amb finançament complementari.

En aquells moments no érem prou conscients del que suposaria aquesta proposta per a nosaltres com a mestres i per a la nostra escola. Ara, des de la distància, ja n'hem presa de consciència i podem constatar tots els beneficis que n'hem extret.

Gràcies a les dues circumstàncies fonamentals coincidents en el temps i en l'espai, és a dir, gràcies a l'equip de persones que treballam en aquest centre educatiu i gràcies al Contracte-Programa per a la millora de l'èxit escolar,

La biblioteca d'educació infantil

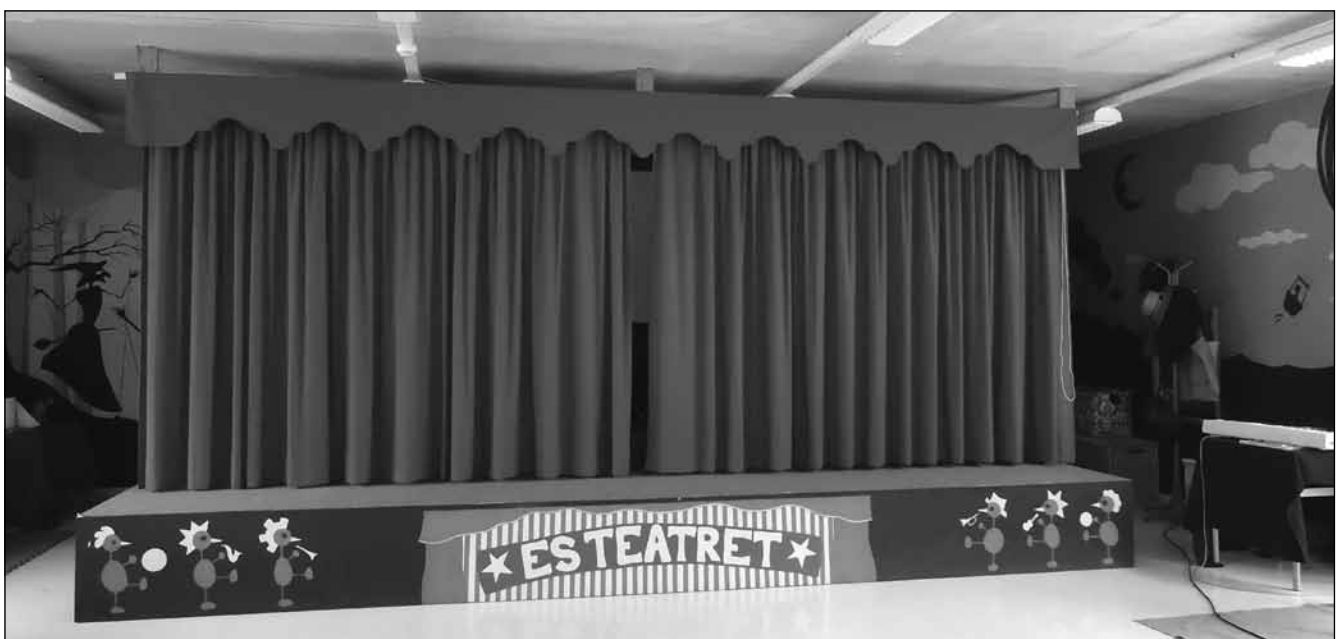
La biblioteca central de l'escola

- La nostra escola compta amb un Pla de millora dissenyat amb les aportacions de tota la comunitat educativa, pensat per dur-se a terme en tres cursos escolars (curs 2011-12, curs 2012-13 i curs 2013-14). Aquest pla de millora inclou un plantejament clar de les estratègies i actuacions que ens permeten millorar el rendiment escolar dels alumnes, millorar la cohesió social interna i externa i donar una resposta adequada a les necessitats de l'alumnat del centre per atendre millor la diversitat.
- La nostra escola compta amb el suport i seguiment externs per part d'una assessora de la Conselleria d'Educació que ha constituït una ajuda imprescindible en tot el procés.

- La nostra escola compta amb un pla de formació a través del Centre de Professorat d'Inca, que ha adquirit la forma de Projecte d'Innovació Pedagògica. Aquesta formació ens permet formar-nos en metodologies inclusives i competencials així com revisar les pràctiques pedagògiques que es duen a terme a les nostres aules amb l'objectiu de millorar-les.
- A la nostra escola hem elaborat, de forma conjunta i participada, els principals documents de centre: el Projecte Educatiu, el Pla d'Acció Tutorial, el Pla d'Atenció a la Diversitat, el Pla de convivència...
- A la nostra escola hem millorat la gestió i l'organització dels recursos. Així, s'han definit els criteris per a l'elaboració dels horaris d'aula, personals i de suports, es distribueixen els suports segons els criteris acordats a claustre, s'elabora un calendari anual d'activitats compartides, s'organitzen les substitucions segons els criteris i les estratègies acordades a claustre, es garanteix la representació de membres dels diferents cicles a les diferents comissions, s'elaboren els horaris d'ús dels diferents espais de l'escola per organitzar adequadament els agrupaments flexibles...
- A la nostra escola hem posat en funcionament nous projectes i iniciatives, pensades i compartides amb tot el professorat, que ens permeten donar una millor resposta a les necessitats i inquietuds dels infants i les famílies i ens permeten tenir una escola més adaptada al món en què ens ha tocat viure. Podem destacar, entre altres, el Pla de Suport a la Lectoescriptura, el Projecte FusioArt, el Projecte biblioteca-escola, la participació de l'alumnat en l'organització del centre a través de les assemblees d'aula i les juntes de delegats, la comissió mixta amb l'IES Berenguer d'Anoia i l'intercanvi d'alumnat a diferents activitats, l'obertura del centre a les famílies i la implicació de les famílies en diferents activitats del centre, el Projecte Matexperimentant, el pla de reforç escolar els horabaixes...

Però sobretot, gràcies al Contracte-Programa per a l'èxit escolar, a la nostra escola hem après que la reflexió permanent, la revisió constant i l'autocrítica esdevenen elements fonamentals i imprescindibles per donar sentit al que feim en funció d'un pla global consensuat i així poder fer un camí cap a l'escola que volem, una escola per a tots i totes, una escola de tots i totes. I hem après també que planificar és una manera d'acostar-nos a un final millor, almenys a un final previst i desitjat i pel qual hem treballat.

I és que al final, el nostre desig no és altre que mirar enrere i poder dir amb satisfacció que, des d'aquesta escola, tots els que hi fórem posàrem el nostre granet d'arena perquè una altra escola, una altra societat i un altre món fossin possibles.

L'espai on es desenvolupa el Projecte FusioArt

Competències bàsiques: 1, 2, 3, sus!

M. Victòria Sabater Malondra
Mercè Company Plaza
M. Martina Socias Vich

CEIP NADAL CAMPANER ARROM. COSTITX

Un dels principals problemes de l'escola d'avui dia és el temps. La complexitat de l'entorn cada cop és major, ens falten temps i estratègies docents per formar de manera adequada els nostres alumnes. Tot són exigències, cal treballar les instrumentals, hem de dedicar esforços a l'educació en valors, crear hàbits adequats que desenvolupin l'autonomia dels infants, els hem de transmetre coneixements i no oblidem la competència TIC...

Com podem organitzar el temps a l'escola el temps, les activitats o els espais per treballar tots aquests punts alhora de forma significativa i competencial per als infants?

Tenim la sort de treballar a una escola petita. Som un centre unitari i això ens facilita la realització d'activitats conjuntes. Així doncs, aprofitam les circumstàncies, organitzam l'ensenyament i dissenyam l'aprenentatge partint de projectes pensats per desenvolupar-se durant el curs escolar de forma conjunta amb la participació de tots els cicles educatius del centre escolar. Alguns d'aquests són: el teatre de Nadal, el Carnaval, la Jaia Quaresma, la festa de final de curs...

Un recurs que ens resulta útil és l'elecció d'un tema d'estudi que desenvoluparem durant tot l'any. L'elecció del tema no és una tasca

senzilla, ens calen temàtiques motivadores que despertin l'interès dels alumnes i dels docents i que ens facilitin l'organització del currículum escolar, és a dir, no han de suposar una tasca extra sense sentit.

Un cop que ens hem posat d'acord, començam a treballar el tema dins i fora de les aules com per exemple les sortides escolars (relacionades algunes amb el tema d'estudi), l'organització de les festes i les activitats conjuntes del centre.

Tal volta és difícil transmetre sense posar exemples pràctics com és d'útil i profitosa aquesta forma d'organitzar el curs, sobretot pel que fa a la programació de tasques dirigides a treballar les competències bàsiques. Així doncs voldríem exposar-vos dues activitats dutes a terme a la nostra escola en cursos i aules diferents inspirades per temàtiques proposades pel claustre del centre: *Els invents i descobriments. Curs 2010-11. 3r cicle de primària i El cinema. Curs 2009-10. Educació infantil.*

Les disfresses de 3r cicle

Quan les mestres pensam el tema que versarà el curs, ho intentam fer des d'un punt de vista didàctic i procuram que sigui entretingut i atractiu per als nins. Pel curs 2010-2011 volíem un tema que ens proporcionés l'oportunitat de recórrer amunt i avall la història de la humanitat. Havia de ser un tema que passés a qualsevol època des que l'ésser humà existeix i aleshores ens sorgí la idea dels **invents** i dels **descobriments**.

La segona qüestió que pensam, quan ja tenim el tema és: Com seran les disfresses? Quins invents podem fer? Volíem que reflectissin les distintes edats: prehistòria, edat antiga, edat mitjana, moderna i contemporània i, a poc a poc, les distintes idees anaren sorgint: foc, televisors, màquina de vapor...

Tots sabem, i més encara després del projecte d'aquest curs, que hi ha un fet important que marca el final de cada època. El pas de la prehistòria a la història és un moment important. Les persones comencen a ser conscients

del pas del temps i de la importància de deixar marca de la seva existència. És el moment de posar per escrit allò que durant tants de milers d'anys just s'havia dit de paraula. És l'inici de l'escriptura.

“L'evolució de l'escriptura al llarg de la història”.

Per començar ens interrogarem sobre aspectes que semblaven una mica absurds al principi però que resultaren prou aclaridors més endavant. La pregunta clau era “Quan es va inventar l'escriptura?” I anant encara més enllà: Per què?

Primer establírem hipòtesis, pensàrem per què podria haver estat. Després, com que ja estam avesats a manejar els ultraportàtils amb molta facilitat, ens posàrem a investigar per la xarxa.

Sobre el moment en què s'inventà, ens costà posar-nos d'acord (als entesos també, així és que era ben natural). Arribàrem a un acord que marcava l'inici de l'escriptura i, per tant de la història, cap als voltants del 4000 a.C. El lloc exacte també era un enigma, però **Euràsia** era el més segur. Sobretot en trobàvem testimonis a Mesopotàmia, Egipte, però també a la Xina.

El motiu pel qual començaren a escriure era també difícil de saber, però les pàgines webs consultades ens apuntaven cap a un motiu bàsic: els contractes de compra-venda.

Resulta que, de vegades, els contractes o acords havien de durar molt de temps, fins i tot de pares a fills i a néts. Com que sempre es feien de paraula, podia passar que s'oblidassin exactament de com havien quedat, o que una de les dues persones incomplís la seva part; això feia que fos necessari posar per escrit l'acord, per tal que, si tenien cap

dubte, poguessin consultar-ho.

Vàrem aprendre, però, que les primeres escriptures, no s'assemblaven gens a les nostres. Es tractava de símbols: palets, triangles, cercles, dibuixos... Moltes vegades eren marcats al fang, a pedres o, més endavant, a papirs.

Per altra banda... Fa tants anys de tot això! Resultava impossible entendre aquests símbols fins que l'any 1799 de la nostra era, mentre els francesos de Napoléon Bonaparte conquerien territori Egipci, trobaren una pedra ben estranya. Era la pedra Rosetta, que contenia el mateix decret o llei en tres escriptures diferents: l'egípcia religiosa o jeroglífica, l'egípcia popular o demòtica i la grega.

La llengua grega encara es parla i s'escriu com antigament i això va permetre, amb molta investigació, paciència i anys de treball, poder traduir el text jeroglífic i establir unes pautes per poder llegir qualsevol text d'aquest tipus. Això suposà l'obertura cap al fascinant i sempre enigmàtic món dels egipcis.

Aquests mateixos reportatges ens revelaren tot un món sobre l'escriptura antiga, descobrint-ne diversos tipus: cuneïforme (Mesopotàmia), la jeroglífica (Egipte), la ideogràfica o simbòlica (Xina), l'alfabètica o fonètica, etc.

La nostra escriptura actual, provinent de l'evolució de l'alfabet llatí, és de tipus fonètic. Això vol dir que cada so que pronunciam quan parlem té una representació escrita en forma de lletra.

Si nosaltres volem escriure ocell, usam 5 lletres. Si els egipcis volien escriure ocell, simplement usaven un símbol o dibuix que era un ocell. O, per exemple si volien escriure el nom d'un déu seu: Ra, li otorgaven un símbol d'un ull, perquè per distintes llegendes, era prou representatiu.

Tot això ho vàrem anar aprenent a poc a poc. Estàvem convertint-nos en vertaders experts en tipus d'escriptura.

Així, en aquesta línia d'investigació, descobríem també, que els egipcis no escrivien d'esquerra a dreta i de dalt a baix com nosaltres, sinó que ho feien un pic cap a la dreta i un pic cap a l'esquerra, tal com fa un bou quan llaura (bustrofèdicament).

A partir d'aquí cercàrem més informació sobre distintes llengües i la manera d'escriure-les, i vàrem esbrinar, que hi ha moltes maneres d'escriure sobre el paper!

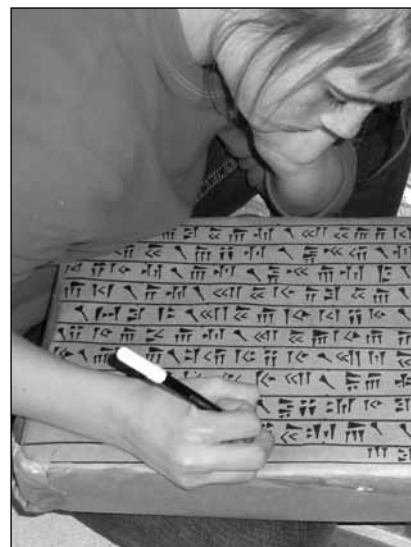
CIVILITZACIÓ	TIPUS D'ESCRITURA	DIRECCIÓ DE L'ESCRITURA
Egípcia	Jeroglífica: simbòlica i fonètica	Bustrofèdicament: indiquen per on es comença segons en quina direcció miren els animals que hi ha pintats i després van escrivint horitzontalment i en arribar al final de la lletra ho fan cap a l'altre sentit.
Xinesa Japonesa	Simbòlica	De dalt a baix i de dreta a esquerra.
Grega romana	Fonètica	Horitzontalment i d'esquerra a dreta.
Àrab Hebrea	Fonètica	Horitzontalment de dreta a esquerra.
Filipina	Fonètica	De baix a dalt.

Elaborarem algunes cartes amb distints sistemes per escriure i que explica-ven, precisament, com s'ha d'escriure en cada llengua. Va ser una experiència bastant divertida, però els resultats eren bastant complicats d'entendre.

Després de tota aquesta feina, ja teníem moltes idees per dur a terme la nostra disfressa, però... volíem saber com havia seguit evolucionant l'escriptura al llarg de les següents edats dins la història, i realitzarem una investigació sobre invents relacionats amb l'escriptura que plasmarem en distintes graelles, que també aprengüem a construir amb els ordinadors portàtils.

Així doncs, teníem molta informació i decidírem concretar de què serien les disfresses. Finalment quedà així:

IDEA SOBRE L'ESCRITURA	OBJECTE QUE HO REPRESENTARÀ	COM FAREM LA DISFRESSA
Escriptura cuneïforme	Taula d'escriptura cuneïforme	Amb dues tapadores de caps de fulls encaixades i folrades de paper continuu. Damunt hi dibuixarem els símbols cuneïformes.
Escriptura jeroglífica	Papir amb símbols egipcis	En Guillem durà un papir que té d'Egipte.
Escriptura xinesa	Pancartes amb paraules escrites en xinès	Amb paper continu en tires verticals, pintat amb pintura negra i fent uns marcs de fusta aferrat amb silicona per subjectar com si fos una pancarta.
Traducció de textos antics	Pedra Rosetta	Amb cartró i bolles de paper dedins. Travat amb cinta de carrosser. Pintat tot de negre i llavors dibuixar els símbols amb els tres llenguatges.
Invenció de la tinta i el paper	Tinta i ploma	La durà na Maria Neus de ca seva.
Escriptura enquadrada medieval	<i>Llibre d'Amic e Amat</i> de Ramon Llull.	Amb cartrons encaixats, pintats i aferrats a la imatge d'una iconografia medieval d'Amic e amat, copiat el text real en un full com a primera pàgina. Fer un tancament de cartró imitant la manera antiga de tancar els llibres.
Invenció de la impremta	Caràcter mòbil de la impremta de Guttemberg	Amb una fusta en forma d'escaire. Pintada de negre i amb lletres en gris pintades.
Invenció de la màquina d'escriure	Màquina d'escriure	Amb una caps de cartró perquè la dugui en Nadal com una disfressa. Pintada de color blau, amb cercles grocs i dins cada cercle una lletra. Dalt un rotllo de paper de cuina pintat de negre i un full aferrat

Dur a terme les disfresses va ser molt divertit, però ens va dur molta feina. Anàvem trobant solucions a mesura que ens sorgien les dificultats. Plantejàvem opcions diverses, sospesàvem els pros i els contres i escollíem la millor de les opcions. No sempre estàvem d'acord, però ens arribàrem a aclarir. De vegades, poques, allò que volíem fer no ens acabava de sortir i, aleshores, però només en una o dues ocasions va ser necessària l'ajuda de la mestra.

Com que el procés sempre és interessant, vàrem anar fent fotografies i les publicàrem a la nostra revista escolar. Us en mostrem un parell. Si vos fixau, veureu en cada detall com pensam, prenem mides, comprovam si ho feim bé, etc.

Una vegada elaborades les disfresses, vàrem pensar com aniria vestit cadascú. També pensàrem adient que alguns de nosaltres duguessin uns cartells que explicassin a quina època pertanyia cada element i l'any aproximat d'invenció. Pareixia bo de fer, perquè tots i totes sabíem bé que eren les nostres disfresses, però el que, aparentment, no havia de dur-nos més de mitja hora de feina, ens costà dues hores d'un dia i dues més d'un altre. Primer per trobar tota la informació sobre a quina època per-

tanyia cada qüestió i després per fer les pancartes.

El que més ens va costar va ser decidir on ficar la invenció del paper (si a l'època antiga o l'edat mitjana). Resulta que descobrirem que el paper és un invent xinès que pertany a l'època antiga, però fou un secret ben guardat fins molts segles després. Els àrabs tengueren presoners xinesos i els obligaren a revelar la fórmula. Més endavant, quan els àrabs arribaren a occident, ens transmeteren aquests coneixements. Per això fins a l'edat mitjana no disposem de paper a Europa.

A la fi arriba el dia de les disfresses... sobren les paraules. Han quedat una passada! I, el més important: ens hem divertit molt preparant-ho tot amb la nostra imaginació, materials reciclats i consultant tots els mitjans que tenim a l'abast. Hem après molt i estam molt orgullosos de tota la feina feta

Quina relació poden tenir la Jaia Quaresma, l'aula de psicomotricitat, un carrer del nostre poble i el cinema?

Doncs, l'escola. L'escola és un gran ecosistema on es desenvolupa i creix el coneixement. Aquesta idea que exposava un dels formadors de mestres més interessants i peculiars que hem conegut és fonamental per comprendre les connexions que es podem establir a l'escola entre diferents situacions i moments que allà es donen.

Vivim al centre diferents històries i projectes que es relacionen i s'enxarxen entre elles. Algunes són propostes de l'equip docent, decisions preses pel claustre amb intenció de facilitar aprenentatges, o bé per ajudar a l'organització escolar. Altres neixen de la realitat de l'aula, del dia a dia a l'escola, de les aportacions dels infants i les seves famílies.

A l'inici del curs, al nostre centre, l'equip docent escull un tema que guiarà els aprenentatges dels alumnes i servirà de referent als mestres. Ens ser-

virà de punt de partida per dissenyar les nostres disfresses, serà el motiu de les tasques i reptes que ens proposarà la Jaia Quaresma i ens proporcionarà l'excusa per organitzar el festival de final de curs...

Doncs, el curs 2009-10 decidírem treballar el cinema, ja que ens va parèixer que era un tema amb moltes possibilitats. Des de treballar l'evolució del cinema, conèixer diferents gèneres cinematogràfics, fins i tot enregistrar una pel·lícula... Doncs, això és el que finalment vam fer: una pel·lícula. A més, per a l'estrena organitzarem un festival de cinema: el Festival de Cinema de Costitx.

La festa de final de curs va ser la data escollida per a la projecció de la pel·lícula. L'elaboració del curtmetratge i l'organització de la gala ens podien possibilitar treballar de manera significativa amb els infants facilitant-nos també la realització de tasques que ens ajuden a augmentar les competències dels alumnes.

Treballant sempre de forma transdisciplinària, partint del diàleg, escoltant propostes de tots els membres del grup avaluant-les i descartant-les entre tots, utilitzant els coneixements que necessitam a cada moment i cercant, en les famílies, en els companys, a internet... ajuda si la necessitam.

Al llarg del curs vàrem anar realitzant diferents activitats relacionades amb el cinema, però va ser la Jaia Quaresma que com a darrer repte ens va demanar que féssim una pel·lícula i organitzàssim un festival de cinema. Però... *Què vol dir fer una pel·lícula? Què necessitam? De què tractarà la pel·lícula? Què ens suposarà a nosaltres?*

Als nins i nines la idea de fer la pel·lícula els va agradar molt i anàrem per feina. Ens calia trobar un argument i fer un guió. El primer de tot cercar una temàtica, cada infant va fer la seva proposta i llavors

partint del diàleg, el grup va arribar als següents acords: Han de sortir princeses.... *Han de sortir vampirs perquè a de fer por.... Han de sortir super herois que són els rescata-dors... Ha de sortir el coet...*

Per què el coet? El coet era una pro-jecte que és duia a terme a l'aula de psicomotricitat a proposta dels in-fants. Després d'algunes sessions on els infants jugaven a viatjar a l'espai amb un coet construït amb coixins, volgueren construir-ne un de veres. Els infants van voler incorporar el coet, que era molt especial per ells a la pel·lícula, a nosaltres ens va parèi-xer una gran idea.

Un cop tenim el tema ens calia fer un guió, el férem per parelles, llavors en grup cercarem les millor idees de cada equip de treball, entre tots el-aboràrem el guió definitiu.

Ara ja podíem començar, teníem una feinada, començant pels decorats, localitzar exteriors per poder enregis-trar, acabar el coet, fer el vestuari i no sols per a la pel·lícula sinó també per la Gala del Festival, preparar els balls i les presentacions de les ac-tuacions, fabricar els premis, a més a més de preparar els cartells per anunciar el festival i fer les entrades per a l'estrena.

Per fer una pel·lícula ens calia in-formació tècnica, a més de tot un equip que hauríem d'aconseguir. Era necessari conèixer com es feien les pel·lícules, no basta el guió o els de-corats ... les pel·lícules tenen crèdits i música, tot això són aspectes que hem de tenir en compte.

Per sort, el germà d'una de les mes-tres és un expert i tenia tot l'equip necessari. Això ens va facilitar les coses, ja que vàrem poder dur a l'escola tot el material perquè els nins i nines el poguessin observar, i contàrem amb assessorament tècnic i ajuda pel muntatge.

Què ens ha permès treballar la realització de la pel·lícula?

Quant a objectius, ens plantejam activitats que facilitin als nostres alumnes la possibilitat de créixer a nivell intel·lectual i personal. Volem desenvolupar capacitats que els ajudin a ser més competents en els seus aprenentatges i en les seves relacions personals, que els ajudin a comunicar-se i relacionar-se millor en l'entorn.

Pel que fa als continguts, hem treballat de forma transdisciplinar cercant els instruments i les estratègies necessàries per solucionar els problemes que trobàvem a cada pas. Hem escrit, llegit, observat, mesurat, comptat, dissenyat...

La metodologia és cooperativa, treballam en parelles, petits grups, consen-suam en gran grup. Col·laboram i dialogam per arribar a acords i prenem decisions. Donam veu a tots els alumnes i les seves famílies si cal, cercam experts si necessitam ajuda, ja que el projecte és de tots.

Pel que fa a les competències bàsiques, cal dir que els projectes d'aquest tipus tenen sempre un marcat caire social i finalitat en ells mateixos, entre tots el construïm i li donam forma resolent problemes i situacions complexes. Aquest procés de superar dificultats i obstacles entre tots ens permet treballar les competències, unes més que les altres però totes alhora.

Com ens fan sentir aquest tipus de projectes?

Els projectes d'aquest estil no sols ens ajuden a adquirir coneixements, des-treses o desenvolupar estratègies. A més a més, impliquen vivències, senti-ments i emocions, facilitant així el creixement personal dels infants i de les seves mestres. Cada nou projecte ens suposa un nou repte que ens ajuda a conèixer-nos millor a nosaltres mateixos i als altres, augmentant així la nostra confiança i seguretat. Amb altres paraules: la nostra autonomia.

Cal dir que un cop finalitzat el projecte els resultats ens fan sentir molt bé. Ens sentim orgullosos i satisfets pel treball realitzat i els resultats obtinguts. Aquest sentiment de felicitat ens motiva i anima a cercar nous reptes, noves propostes... Pensam que als mestres el que ens cal és no perdre la il·lusió per poder així transmetre-la als infants.

Molta merda!

Rosa Maria Borrull

CEE SON FERRIOL

Els curs passat vàrem començar a apropar-nos al món del teatre fent una petita representació a l'aula. Aquesta activitat formava part d'un taller de llenguatge escrit. L'experiència va ser tan gratificant que es convertí en la llavor que ha donat com a fruit el taller de teatre del present curs.

És el primer cop que al CEE Son Ferriol es treballa el teatre com a activitat anual inclosa a la matèria de llengua. El taller ha estat planificat i implementat de forma coordinada per les tutores (PTs) i la mestra d'audició i llenguatge. Va dirigit a tres grups classe d'alumnes amb necessitats educatives especials que cursen la secundària obligatòria i que tenen un nivell de competència curricular entre un primer i un tercer curs d'educació primària.

El taller es divideix en dues parts. Una teòrica, on mitjançant dinàmiques de participació activa de l'alumnat i partint dels seus coneixements previs, anem aprenent aspectes senzills i pràctics del teatre que necessitam conèixer per crear la nostra pròpia obra. Diferenciar un text teatral d'altres per la seva macroestructura (diàlegs i acotacions) i superestructura (actes i escenes), descripció de personatges atenent al seu paper, l'atrezzo (la escenografia i el vestuari), són alguns dels aspectes que hem conegut. I una part pràctica amb l'escriptura del text teatral, els assajos i les representacions d'obres amb textos adaptats i originals.

En el cas dels textos originals, és el grup el que tria el tema atenent a les principals formes del gènere dramàtic: la tragèdia, la comèdia i el drama.

A partir d'aquí es fa una sinopsi de l'obra, es cerca un títol i es designen els personatges. Cada alumne té el seu personatge, li posa nom i en descriu la personalitat, que més endavant haurà d'interpretar. Ara ja es pot escriure l'obra.

Però la comunicació teatral no es limita al diàleg. Gestos, colors, música, il·luminació... són mitjans expressius que juntament amb la paraula constitueixen el missatge, i els hem de tenir en compte a l'hora d'escriure el text. Viatjam mentalment a les escenes, posam en joc la nostra creativitat, inventam, deduïm. Els alumnes són els creadors dels diàlegs i cadascú pot decidir què vol dir el seu personatge. S'exposen les idees, les discutim i anam escrivint tots plegats. Es tracta d'un treball en grup, dinàmic, a l'abast de tots els alumnes, on totes les idees tenen cabuda.

I quin paper tenim les mestres? A més de planificar les sessions amb activitats i materials funcionals i pràctics adequats al nivell de competència de l'alumnat, som les directores d'una orquestra: escoltam, reconduïm les idees, n'aportam d'altres... D'una manera indirecta fem que el text prengui la forma adequada, que el seu contingut sigui coherent amb la sinopsi, però sense que l'alumnat perdi el protagonisme. Com a una orquestra, cada alumne té el seu instrument. I no basta que soni bé per ell mateix, sinó que ha d'aprendre a sonar amb la resta i tots plegats afinar. Una feina individual i col·lectiva on l'èxit de tots depèn de cadascú.

Un taller de teatre pot permetre treballar multitud d'aspectes de comunicació en què sovint els nostres alumnes presenten diferents graus de dificultat. Des del llenguatge corporal (la mirada, l'expressió de la cara, la postura, el gest...), passant per la parla (respiració, vocalització, el ritme, la intensitat de la veu...) i continuant pel llenguatge escrit aprenent la correcta estructuració de les oracions o ortografia, per exemple. A més, com pensament i llenguatge estan íntimament associats, també es treballen processos cognitius com la percepció, l'atenció, la memòria, la definició o la deducció.

L'alumnat pensa, escriu i representa les seves idees. És una creació original i única que els aporta molt més que treballar habilitats comunicatives o cognitives. Fer teatre augmenta l'autoestima, afavoreix l'empatia i el desenvolupament de relacions interpersonals positives amb els iguals. Representar una obra dóna als alumnes l'oportunitat de tenir un protagonisme i un reconeixement, fruit del seu esforç i de la seva capacitat de superació.

L'alt grau de motivació que el taller de teatre esdevé en l'alumnat, el converteix en una magnífica eina per treballar diferents àmbits del desenvolupament.

El que Carles Gallego ens ha deixat

Margalida Arrom Moranta
Margalida Suau Alemany
Maria Tugores Garcia

CEIP SES ROQUES. CAIMARI

Qui va ser Carles Gallego? Per a la gent que no el va conèixer, vos direm que en Carles Gallego va ser Professor de la Facultat de Psicologia de la Universitat Blanquerna de Barcelona. URL. Seminari "La cultura matemàtica de les persones". ICE UAB. Formador de formadors. Assessor de seminaris de matemàtiques.

Qui ha estat i qui és en Carles per a nosaltres?

En Carles ha estat i és un exemple d'humanitat, de generositat, la persona que em va redescobrir les matemàtiques, qui va fer que transmetre-les fos més fàcil, un pilar fonamental en la nostra tasca del dia a dia, el que en definitiva, ens va tornar a "incloure" a la vida matemàtica.

.....
Recordo la primera vegada que em vaig apuntar a un curs de matemàtiques d'en Carles Gallego, n'havia fet tants de lectoescriptura, que ara tocaven els números. Em semblaven tan llunyanes per a mi que, llevat de les fitxetes i els jocs típics que vénen a les guies didàctiques, em feia molt costa amunt abordar-les als infants.

"Vares parlar molt i molt, amb un to tan suau que m'havia d'esforçar per sentir-te. Em va cridar l'atenció la teva cara de satisfacció quan ens mostraves experiències d'altres mes-

tres, l'entusiasme que hi posaves, però a part d'això, no vaig entendre res. Les teves paraules semblaven caure al buit. Però alguna cosa em degué quedar dels powers que ens vares mostrar, perquè em vaig posar en feina. Dilluns vaig arribar a l'aula i quan anava a fer una activitat pel meu compte que requeria la pràctica matemàtica (ara veig que era matemàtica, però en aquell moment només era una tasca més, quotidiana, de tantes que en fem els adults), la vaig traslladar als alumnes i em va sorprendre molt com varen respondre. Els vaig veure entusiasmats, i vaig començar a entendre la filosofia que ens volies transmetre i vaig anar recordant paraules".

Començava a connectar. Em vaig anar entusiasmant a mesura que veia que els nins s'engrescaven en tasques de la vida quotidiana, a resoldre dubtes i neguits que ells mateixos em plantejaven i que jo ara les donava

cabuda. Em posaven exemples del que feien a ca seva per resoldre diferents situacions. Poc a poc hi anava entrant.

Hi va haver més ocasions per escoltar aquell homo-savi i no me'n vaig perdre cap. De cada vegada l'entenia més, hi havia ocasions que pensava que em parlava a mi directament, tal era la forma que reflectia una nova manera d'entendre no només les matemàtiques sinó també la vida dins l'aula. A poc a poc, de l'exclusió total, anava a la lenta inclusió. Foren moltes les vegades que ens tornarem a trobar, les vegades que tenguérem ocasió de plantejar-li dubtes i mostrar les nostres experiències de la vida de la nostra aula. Sempre hi havia una paraula amable, un ànim, un reconeixement i un respecte total cap a la nostra feina, però totes sabíem que bona part del nostre ben fer era gràcies a ell.

Margalida Arrom Moranta

Recordo com si fos l'altre dia el primer cop que et vaig sentir i veure al CEP de Palma. Na Sacramento ens havia recomanat que anéssim al curs. Jo esperava un professor de matemàtiques que ens parlaria del tema (un tema fred, abstracte per a mi...) i em vaig trobar un home que parlava des d'una altra vessant. No parlava de números, no parlava de mesures, no parlava de dimensions... tal i com un espera que ho faci un profe de matemàtiques. Parlava d'infants, parlava de sentiments, parlava d'històries d'aula, parlava d'acollida d'identitats, parlava de cultura matemàtica, parlava de la necessitat que tenim les persones (entre elles els infants) d'entendre el món, parlava, parlava...

No vaig acabar d'entendre tota la magnitud d'aquella informació. Vaig quedar si més no desconcertada però a la vegada interessada. Sabia que allò lligava amb la filosofia de Ferrero i Teberosky sobre com aprenen els infants a llegir i escriure. Lligava amb el treball de M.C. Díez a l'aula d'infantil.

Això i la seva mirada, els seus gestos i la humanitat que transmetia en Carles quan parlava, em feren sentir que aquell home deia coses molt importants que per a mi i els meus alumnes podrien suposar un canvi en l'aprenentatge de les matemàtiques.

D'aquesta manera, començà la relació alumna-mestre amb el Seminari permanent al CEP d'Inca. Varen ser uns anys de descobriments guiats per la saviesa humana d'en Carles. Uns anys on les matemàtiques deixaren de ser una ciència llunyana i es convertiren en practiques matemàtiques relacionades amb la vida, concretament amb la vida de l'aula i dels infants que en formen part. Varen ser uns anys de teixir llaços, de reflexionar, de discutir, d'aprofundir i mirar d'entendre el significat de les

practiques matemàtiques com a eina que forma part del món, del dia a dia. Varen ser anys de compartir dubtes, de compartir experiències. Anys que en Carles ens va formar.

Ens parlaves del nostre paper com a mestres i amb el teu exemple ens mostraves que havia de ser d'interpretació d'allò que deien els alumnes, de gestió de l'aula, de diàleg i negociació amb els infants, del paper de l'escolta, del paper de la interpretació..., de l'acompanyament del grup, de la importància de compartir significats, de saber interpretar el sentit que els infants donen a allò que fan i fer-los més autònoms i democràtics.

Gràcies per ajudar-me a canviar la mirada envers els infants i les matemàtiques.

Margalida Suau Alemany

Em sent i sempre m'he sentit molt afortunada pel fet d'haver escoltat com ensenyar matemàtiques a Carlos Gallego.

Ja va ser un cop de sort sortir admesa al primer curs de matemàtiques que es va fer a Palma, perquè en aquell moment exercia la professió mitjançant l'àrea de religió.

Aquell primer contacte no l'he oblidat, i d'això, ja en fa uns quants anys, perquè explicaren i mostraren experiències molt impactants: treballades, raonades, viscudes... i amb resultats molt positius. Si comparava el que m'havien explicat a Magisteri i el que s'explicava allà, no hi havia color.

Curs rere curs, seminari o jornada vaig continuar la formació amb un grup de companyes i sempre guiat per Carlos. Malgrat no tenia aula pròpia, intentava apropar-me a les experiències de qui tenia a prop.

I no ho dic per quedar bé, ho dic perquè ho pens de veritat, sempre em va sorprendre i impactar que un home

del seu nivell, tan llest, amb tants estudis, s'apropàs tant a la nostra quotidianitat. Ell tenia el gran mèrit d'allisar-nos aquelles teories.

I dins aquest recorregut, no puc deixar de mencionar les oposicions al cos de mestres.

Feia alguns anys que m'hi havia presentat i decebuda pensant que era molt difícil, així que havia optat pel camí fàcil i no m'hi presentava.

Arrel de fer cursets amb les altres mestres d'infantil, em vaig apuntar amb elles a un curs de preparació per oposicions. I m'hi vaig tornar a presentar. Dues vegades. I heu de creure, que ambdues va sortir el tema 25, les matemàtiques a l'Educació Infantil, el darrer tema del temari. A la sala cada vegada es va sentir un ...” Buff”!! I a mi em va alegrar. Vaig arrencar en tot el que vaig saber, i aquell any duia la sort de cara i vaig aprovar. Dubt si ho hagués fet amb un altre tema.

I de llavors ençà, més cursets, seminaris i experiències. I continuem endavant!

Gràcies, Carlos.

Maria Tugores García

*Dejar rastros
imprimir alientos
compartir miedos
acunar vidas
reir soñando
para vivir mirando lejos.*

*Dejar huellas
que impriman en cada uno
quién somos repensado
quién seguimos siendo
dejando polvo de estrellas
luz asteroide
que guie nuestros deseos.*

Mari Carmen Díez

Des de l'enyorança i la desesperança que ens suposa no tornar-lo escoltar, volem compartir les frases i les idees que en Carles tenia sobre les matemàtiques i de compartir emocions, dubtes i problemes dins la vida a l'aula i que ens varen ajudar a canviar la mirada cap a una forma més alliberadora, comprensiva, pels infants i per formar nins i nines més complets i competents en el futur. Ho hem fet agrupant les seves frases en quatre blocs generals.

[1] Les matemàtiques formen part del món. La seva importància dins la història. Complexitat i les matemàtiques importants.

Hi ha una dada que, des del punt de vista de l'ensenyament de les matemàtiques, és fonamental; allà on sorgeix la cultura, les persones construeixen significats sobre el temps, l'espai, la mesura o la quantitat. Construeixen reciprocitats, s'imaginin models explicatius de les coses, argumenten sobre aquests fenòmens.

- Els valors de la cultura matemàtica són:
- El valor de l'activitat cognitiva d'argumentar, inferir, relatar, explicar.
- Els valors i l'actitud personal: poder abordar situacions desconegudes i trobar maneres d'entendre-les.
- El valor de les persones en comunitat. La llibertat per demanar, imaginar alternatives, cercar solucions.
- Emprar el terme pràctiques matemàtiques en lloc de la paraula matemàtiques. Ja que pràctiques fa referència a les persones i a les seves experiències.

[2] Com ha de ser l'aula. L'aula com a comunitat de diàleg i aprenentatge.

- L'aula ha de tenir un significat global que la mestra i els nins han de construir.
- A través del llenguatge compremem i expliquem críticament el món, amb els altres.
- Ens compremem i ens expliquem a nosaltres mateixos.
- Compremem i expliquem el nostre món als altres.
- La dinàmica i la convivència està relacionada amb escoltar-se, parlar i escriure.
- Perquè els infants s'escoltin i se relacionin és necessari tenir un problema difícil de solucionar en comú. En aquest cas es fa necessari l'interaccionisme dialògic.

[3] Les practiques matemàtiques dins el context d'aula. (familiarització, la inclusió i la complexitat)

Si volem entendre la filosofia i la motivació d'en Carles Gallego respecte de les matemàtiques i a la importància que ell donava a la manera de transmetre aquests sabers, i a introduir els infants dins el món matemàtic, hem de partir de la idea d'*inclusió a la vida matemàtica*. Aquest terme el diferenciava de l'*exclusió de la vida matemàtica* a la que hem estat exposats la majoria de gent dins la nostra vida escolar. Per començar definirem aquests conceptes amb les seves paraules.

“La situació d'inclusió o exclusió afecta a la manera com la gent utilitza la matemàtica en la seva vida

i en la seva feina i al sentiment i a la comprensió significativa de que les matemàtiques són una consecució humana, intel·lectual i cultural, d'enorme transcendència.”

Segons ell ens deia, l'aprenentatge escolar està generant una exclusió del saber matemàtic tan ample, que a més de ser un problema per les persones que ho pateixen, també és un problema col·lectiu, ja que està hipotecant el desenvolupament social, perquè impedeix transmetre l'herència científica i cultural lligada a la matemàtica, l'essència del seu significat, la seva vertadera utilització i la funció per la qual va néixer la matemàtica. D'aquí la seva preocupació i les seves fe posada en totes i tots els mestres que tenien com a funció aquesta. Sempre ens encoratjava a seguir la nostra intuïció i valorava molt la nostra tasca i a més a més ens donava les eines necessàries per *incloure* els infants, des de ben petits, dins el món matemàtic.

Com ha de ser la familiarització:

- Des de l'immersió cultural per donar suport al desig de comprendre el món al que acaba d'arribar i la comunicació amb ell mateix i amb els altres.
- Familiaritzar en practiques culturals clau, es tracta d'un procés de transmissió de la nostra herència cultural en processos constructius d'acord amb els seus interessos i el sentit propi de les coses.
- Les practiques culturals a les que hem de familiaritzar han de ser de diferent naturalesa: lingüístiques, artístiques, matemàtiques, socials, ètiques, ... Aquests processos les han de viure d'acord amb el que ells són, sense por al fracàs i vincular-los a la seva necessitat de comprendre el món.

- Els nins que aprenen a organitzar-se moguts pels seus interessos, són infants que creixen sense por.
- Els nins i les nines necessiten comprendre el món perquè acaben d'arribar. Situar-se a la vida té a veure amb el procés de formar-se com a persones.
- S'ha d'enfrontar, als nins, a una tasca complexa per a ells i no han de tenir els coneixements o la tècnica d'abordar-los. Amb aquesta situació el nin no es col·lapsa, sinó que utilitza estratègies i coneixements anteriors.
- Sense propòsit no hi ha problema. El problema implica no saber el mètode a analitzar, si no saben el mètode han de cercar estratègies, les generen i en fan conjetures, però passa només si té sentit per a ells el que se'ls demana.
- No importa que els propòsits siguin ambiciosos i arriscats. Sí que importa la implicació afectiva dins la història d'aprendre. La importància de treballar a l'aula activitats matemàtiques culturalment interessants, en contextos naturals i reals de forma ben organitzada.
- La importància d'una aula rica en textos matemàtics de tot tipus: taules numèriques, mapes, plànols, cintes mètriques, estadístiques, ...
- La immersió en pràctiques culturals que tingueren el seu origen en el bosc primitiu.
- La importància que els infants es familiaritzin amb el sistema de numeració, amb la resolució de problemes, amb el sistema de mesura, ... més que no adquireixin coneixements o conceptes que vol el/la mestre/a.

[4] Funció de la mestra per afavorir l'aprenentatge. Escola i currículum.

- Ensenyar és una activitat complexa, subtil, que no es pot programar pas a pas. L'aula és un sistema simbòlic, complex, adaptatiu i, per tant, requereix del docent la capacitat d'avaluar contínuament el sentit de les coses que hi passen i de trobar formes raonables per reaccionar escollint alguna de les possibilitats que s'obrin i dirigint decididament el model de desenvolupament de les coses que passen

diàriament a la classe.

- La mestra ajuda a teixir les experiències per fer que els alumnes arribin a comprendre.

Mediació de l'escola (currículum)

- El procés emancipador de la persona està lligat amb la forma en què ens situem respecte al món de forma crítica i comprensiva. Cercar el perquè de les coses. Avui en dia han canviat les situacions econòmiques, les preocupacions de les persones, etc. L'escola ha de reaccionar a aquestes necessitats emancipant, formant persones crítiques, capaces de prendre decisions. Com? Amb la idea d'un currículum integrat, acollint sabers, sentiments i emocions, dissenyant coneixements reals i oberts i aprofitant els recursos culturals.
- Què significa acollir identitats? Acollir amb tot el cos, igual que els mamífers, olorar les sensacions, però també com a persones, amb els sentiments, les idees i formes de viure.

Aquestes són les matemàtiques importants que ens va voler transmetre per poder aconseguir que tots els alumnes estiguin en situació d'inclusió a la vida matemàtica.

Finalment, Carles, donar-te les gràcies per tot el que ens ensenyares, ens transmeteres amb la teva veu i amb la teva mirada, gràcies pel teu acompanyament en el nostre recorregut i gràcies per tornar-nos incloure en la pràctica matemàtica.

Per a tu, Carles, que sempre estaràs en la nostra memòria.

Velles receptes, nova educació

Bernat Picó Aguiló

IES GUILLEM CIFRE DE COLONYA.
POLLENÇA

M'han demanat que escrigui sobre les jornades d'Educació per la vida, celebrades a Pollença a mitjans d'octubre. Han passat mesos, però l'impacte d'aquelles jornades encara perdura en la meva memòria.

Tot va començar, mesos abans, quan abans d'acabar el curs passat va arribar-me un mail de la meva germana, convidant-me a apuntar-me a un curs que havien de fer a un edifici de la Universitat. Segons el seu criteri, que valor molt, el curs prometia...

Així va ser. Supòs que, pel mateix efecte del boca a boca, -beneït Internet-, l'expectació va anar creixent i creixent, fins a tal punt, que l'organització va haver de limitar la inscripció i alhora, canviar d'ubicació: el claustre de Pollença seria el lloc triat per acollir centenars de mestres i professors de tota l'illa.

Vaig acudir a la cita, ple d'il·lusió, compartida amb els afortunats que vam poder viure en directe aquella experiència inoblidable. Molts no sabíem què ens trobaríem, però crec que eren majoria els que esperaven viure quelcom singular. Les cares i els rostres de la gent ho delataven. M'ha quedat a la retina l'expressió de les persones; esperant que tot començàs, els somriures en els descansos de les sessions, les cares il·luminades mentre escoltaven els ponents. Vull destacar sobretot, l'atmosfera creada durant tot l'esde-

veniment; fou especial, de veritat; no tan sols per la intensitat i la càrrega emocional que es palpava sinó també pel moment què vivim en el present. L'oportunitat i la urgència del moment demanava un fet així. Sense saber-ho, tots necessitàvem un estímul de calat. Quelcom que moguéss el nostre esperit adormit i anestesiat. Vivim mals moments, és evident. El desànim s'ha apoderat de tots, i especialment el nostre col·lectiu, els treballadors públics, vivim immersos en el centre de la polèmica i exposats als prejudicis fabricats pels mitjans, que ens col·loquen com a caps de turc de la crisi, a la qual jo preferesc referir-m'hi com la gran estafa.

M'he demanat quin fou el secret de l'èxit de les Jornades, i la meua resposta està en el que jo anomeno, eloqüència emocional. Missatges clars, senzills i plens de sentit comú, expressats amb cor, arribant als sentiments de les persones. És clar:

necessitam una educació (emocional) per a la vida. La feina dels educadors és tractar amb persones, propiciar la seva formació, donar eines pel seu autodesenvolupament, és per això, que cal saber comunicar, i el que feren especialment, Satish Kumar -quina vivor desprenien els ulls d'aquest homenet!!!- i Gunter Pauli -quanta energia amagava la seva gestualitat combinada amb una retòrica brillant!-, fou comunicar amb majúscules. Aconseguiren entusiasmar tot l'auditori i fins i tot, commoure'l; n'hi ha prou en recordar les mamballetes rabioses i els ulls plorosos de la gent quan Satish va concloure el seu agitador discurs final.

Van sacsejar, com si d'un terratrèmol es tractés, el nostre desànim i pessimisme per transformar-lo en energia i optimisme, i qui sap si en acció.

Vull ser positiu, i crec que allò va ser un punt i a part per a molts de nosaltres. Alguna cosa pot endegar i

créixer de forma imparable, talment com una llavor, agafant l'exemple del que sentírem. El contingut està en l'actitud, i mesos després, la il·lusió roman encara en el nostre cap. És el moment d'actuar i de plantejar-se la nostra feina. Tenim un punt de partida amb idees fèrtils i contagioses: l'amor i el (re)apropament a la natura, les connexions que s'hi estableixen, sentir-se'n hostes i no explotadors, la seva atenta observació; la imaginació que hi ha rere els contes; la mirada en l'altra direcció; les nostres conviccions com a motor de la nostra tasca; el poder de la comunicació i del llenguatge;

la confiança en les aptituds dels infants; la integració dels diferents coneixements disciplinars; el treball cooperatiu; la feina artesanal; l'hort a l'escola; la valentia i l'alliberament vers la por; l'optimisme davant el futur; l'espiritualitat que s'amaga en el món i les coses aparentment materials; l'eficiència de l'economia blava; l'oportunitat de viure i la recerca de la felicitat; les persones; la dedicació honesta i desinteressada; l'afany i les ganes d'innovar; l'atreviment i l'ímpetu; l'agitació, l'inconformisme i la rebel·lió contra l'estat de les coses; la calma però també la inquietud; la capacitat d'adaptar-nos davant l'ad-

versitat; la reacció davant la incomoditat; la sostenibilitat o aprofitament dels recursos disponibles (només del que tenim); l'exercici de responsabilitat que suposa sentir-se model per als nostres alumnes; l'empatia amb l'altre; la connexió entre l'escola i la vida, i moltes més que ara mateix no em vénen al cap...

Tot hi és, tot ho tenim, com l'univers sencer que està al nostre servei, només cal posar-nos en acció, amb actitud d'agraïment.

Voldria contagiar a més companys d'aquest llampegueig, estrèpit o com vulgueu qualificar-lo, per això vos convid a aprofitar, -novament benefici internet-, que visioneu, almenys, algun fragment de les jornades a la web de pocapoc.org. He revisonat algunes xerrades, i conserven el seu enorme poder evocador intacte. Bona feina, la de Poc a poc. És el moment de reconèixer, la vàlua i l'encert de l'organització d'unes jornades que, segurament, tendran exitosa continuïtat, almenys si feim cas del compromís dels mateixos protagonistes per reeditar-les. Però tampoc no puc oblidar, l'únic emperò que no puc deixar d'amagar. També és el moment adequat per fer-ho, donat l'atac massiu que el nostre govern ha iniciat sense complexos contra la nostra pròpia llengua. No calia, entre centenars de professors i mestres mallorquins (per cert, l'única professió on és prescriptiu conèixer i usar competentment la nostra llengua), que el català fos arraconat (per educació?, o per problemes tècnics?) com ho va ser durant les jornades. L'ocasió exigia un respecte major a la nostra llengua. Si en trobades entre educadors de casa, no ho feim, quan podem esperar que ho facin fora del nostre àmbit?

Biblioteca: una paraula a través de la història

PROPOSTA DIDÀCTICA PER A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

Maria José Pastor Artigues

IES ARXIDUC LLUÍS SALVADOR. PALMA

INTRODUCCIÓ

Deia Miguel de Cervantes: "El que lee mucho y anda mucho, ve mucho y sabe mucho", amb aquesta cita plasman la importància de la lectura amb la finalitat que aquesta tasca pugui contribuir al foment de la lectura, mitjançant la història d'un instrument de coneixement com és la BIBLIOTECA.

Des dels temps més antics, els éssers humans han intentat ensenyar als descendents aquelles coses que els adults havien après abans. Primer de paraula (la tradició oral), després amb pintures i signes, més endavant amb escrits i llibres. Allà condensaven la seva memòria, els seus coneixements, per a què els que nasqueren després poguessin saber i aprofitar tot els grans avanços.

I, on es poden guardar les experiències, la memòria dels éssers humans? Als llibres. I els llibres es guarden a les biblioteques.

Un llibre permet saber més. Però també farà que puguis viure altres vides, imaginar aventures, viatjar enfora sense moure't, conèixer la natura.

Obre els llibres i guaita. Allà t'espera tot allò que quelcom ha deixat escrit. Disfrutau.

Des de la competència lingüística i de forma interdisciplinària es treballarà la motivació per la lectura. Les activitats estan plantejades des d'una òptica generalitzadora i rica.

Aquesta tasca està destinada a l'alumnat de 1r i 2n d'ESO que, des de la matèria de llengua castellana i literatura en relació amb ciències socials, educació plàstica i visual i matemàtiques, treballin continguts interrelacionats per descobrir el valor de la lectura.

Aquesta tasca té com a finalitat fomentar la lectura perquè l'alumne arribi a descobrir el plaer que li suposa. El fil conductor serà la història de la Biblioteca, així, des del concepte de biblioteca, la seva etimologia, la història, recerca d'informació i, finalment, la realització d'un DÍPTIC amb un lema per al Foment de la lectura, posem en pràctica aquesta tasca per competències.

QUADRE 1. OBJECTIUS, COMPETÈNCIES BÀSIQUES.

OBJECTIUS	COMPETÈNCIES BÀSIQUES
Llegir comprensivament i amb entonació textos adequats al seu nivell.	Competència en comunicació lingüística. Competència en la iniciativa personal.
Comprendre la idea essencial del text i la seva estructura, mitjançant la lectura comprensiva.	Competència en comunicació lingüística. Competència en la iniciativa personal.
Extreure conclusions de les lectures de forma crítica, mitjançant la comparació de textos amb la finalitat de utilitzar arguments vàlids a partir de la lectura.	Competència en comunicació lingüística. Competència en la iniciativa personal. Competència social i ciutadana.
Cercar informació utilitzant Internet i seleccionar-la, de forma correcta, era poder transmetre oralment i per escrit les distintes opinions i conclusions extretes de la recerca d'informació.	Competència en comunicació lingüística. Competència en el tractament de la informació i competència digital.
Conèixer distintes mesures de longitud i aplicar-les correctament en la vida diària.	Competència matemàtica.

Localitzar correctament la situació geogràfica d'un país i reconèixer la importància de la cultura en la seva història.	Competència social i ciutadana. Competència cultural i artística.
Utilitzar correctament les tècniques de combinació de colors en la realització del díptic.	Competència cultural i artística

QUADRE 2. CONTINGUTS

CONTINGUTS		
Saber	Saber fer	Saber ser
<p>Idees principals d'un text.</p> <p>Les biblioteques: origen i evolució de la Biblioteca d'Alexandria.</p> <p>Egipte i la seva situació geogràfica. La importància de la cultura a Alexandria.</p> <p>Diferents mesures de longitud.</p> <p>La presentació: ortografia, correcció gramatical i adequació.</p>	<p>Lectura comprensiva de textos.</p> <p>Recerca d'informació i selecció.</p> <p>Anàlisi i interpretació de la informació.</p> <p>Elaboració d'un díptic amb la informació seleccionada i treballada.</p> <p>Establir relacions des de diferents òptiques: textos, visionat de pel·lícules.</p> <p>Creativitat en la realització del díptic i la seva composició.</p> <p>Combinació de colors.</p>	<p>Gust per la lectura i per expressar els seus sentiments.</p> <p>Valoració de les normes respecte al treball col·laboratiu.</p> <p>Valoració de la lectura i escriptura com a font de plaer.</p>

QUADRE 3. SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS.

Nº	ACTIVITATS / SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	ORGANITZACIÓ SOCIAL DE L'AULA	RECURSOS MATERIALS	TEMPS	SESSIÓ
1	Elecció del lema del díptic	Grup	Dossier de l'alumne	30 minuts	1
2	Història de la biblioteca	Grup	Internet, atlas i dossier de l'alumne	30 minuts	
3	El cine i la biblioteca	Grup	Pel·lícula i dossier de l'alumne	1 hora	2
4	Normes a la biblioteca	Grup	Dossier de l'alumne	20 minuts	3
5	Lectura	Individual	Dossier de l'alumne. Llibre lectura	35 minuts	
6	Comencem el díptic	Grup	Dossier de l'alumne. Colors.	1 hora	4
7	Lectura	Individual	Dossier de l'alumne. Lectures	25 minuts	5
8	Més sobre biblioteques	Grup		30 minuts	
9	El pas a les biblioteques virtuals	Grup	Internet	1 hora	6
10	Presentació dels díptics	Grup	Fulla d'avaluació	1 hora	7

MATERIAL PER A L'ALUMNE (TREBALL EN GRUP)

A partir d'ara parlarem de les biblioteques i la seva evolució: de les antigues, de les modernes, de les reals i de les virtuals.

Comencem la tasca un cop s'han format els grups de treball (2-3-4 alumnes) i triat el portaveu.

Activitat núm. 1:

Cada grup triarà un lema que formarà part del seu díptic.

Activitat núm. 2:

Esbrina:

Cerca el significat i l'etimologia de la paraula biblioteca.

Què significa la paraula bibliòfil?

Història de la Biblioteca

On és Alexandria? Dibuixa-ho a un mapa.

Cerca informació sobre: la llengua que es parla avui a Egipte, la seva capital i el riu que banya les seves terres.

Quants països del món tenen una història de vuit mil anys? Quantes ciutats del món han tornat a construir una biblioteca que es va cremar?

El país, Egipte. I la ciutat, Alexandria.

a) Busca informació a Internet el perquè i quan es va cremar la biblioteca d'Alexandria.

b) Com és la nova biblioteca d'Alexandria? Acompanya la informació amb alguna fotografia.

Activitat núm. 3

L'any 2009, el director de cinema espanyol Alejandro Amenábar, va portar a la gran pantalla la pel·lícula Àgora.

Cerca informació a Internet i relaciona la protagonista amb una Biblioteca d'Alexandria. De quina protagonista es tracta? Quin és el seu nom? Quina passió sentia?

Amb quina assignatura relacionaries aquesta dona?

Activitat núm. 4:

Imatges. Normes en una biblioteca:

Quin significat tenen aquestes imatges? Escriu un argument que justifiqui la necessitat de respectar-les.

Activitat núm. 5:

Lectura del fragment de l'obra Harry Potter i la pedra filosofal (concretament el relatiu a la recerca de llibres a la biblioteca).

- Quines diferències trobes entre la biblioteca descrita en el text de Harry Potter i la de l'institut?
- Realitza una breu descripció de la biblioteca de l'institut.
- Per què en tots els centres educatius, municipis i ciutats hi ha biblioteques?

Activitat núm. 6

Fins aquí hem fet un breu repàs a la història de la biblioteca: antigues i modernes.

A partir d'ara, comencem el disseny del díptic.

Passes a seguir:

- Relaciona el lema escollit amb un dibuix. Servirà per realitzar la portada del díptic.
- Pensa en un llibre que hagi llegit, redacta un sentiment, sensació, vivència que t'hagi produït aquesta lectura.
- Elabora un llistat de coses que vulguis escriure al díptic.
- El més important és: que atregui l'atenció i que intenti convèncer.
- Per a això seran útils els arguments que redactem. Exemple: "proposem les nostres lectures ... Aconsellem ..."
- A totes les biblioteques hi ha racons o apartats, especifica'n alguns.

Activitat núm. 7

Hauràs sentit parlar de l'obra universal Don Quijote de la Mancha de Miguel de Cervantes. Et resumim els capítols VI i VII on ens relata com és la biblioteca de don Quijote.

- Observa la importància de la biblioteca per al protagonista. A què creus que es devia?
- Hi ha algun tret o fet d'aquests dos textos que puguis relacionar amb el text de l'obra de Harry Potter? Més sobre biblioteques:

Activitat núm. 8:

Te'n recordes de l'obra 20.000 lligües de viatge submarí de Jules Verne? Esbrina:

Qui va ser Jules Verne?

Segurament hauràs sentit la paraula lligües, defineix aquesta paraula i escriu altres mesures de longitud que coneguis.

Activitat núm. 9

El pas a les Biblioteques virtuals.

Saps què és un "llibre electrònic"? Cerca informació a Internet.

Entra a les pàgines web de biblioteques virtuals i fes-hi un recorregut.

Què és el que més t'ha sorprès?

Concretament a la Biblioteca Virtual de cervantesvirtual.com, hi ha un apartat dedicat a Literatura infantil i juvenil. Entra i trobaràs la Biblioteca Encantada. És sorprenent!

Activitat núm. 10

Finalitza aquí la TASCA amb la presentació dels díptics per part dels distints grups.

ORIENTACIONS PER A LA INTERVENCIÓ PEDAGÒGICA

Aquesta tasca comprèn dues fases:

- El coneixement de la paraula biblioteca i la seva evolució. Servint-nos de la història d'un país i la importància de la biblioteca com a mitjà per llegir i adquirir coneixements. La lectura de diversos fragments literaris completarà aquesta fase.
- Elaboració d'un díptic amb la finalitat que l'alumne sigui conscient de l'aventura de llegir i de la seva necessitat .

Ens servim de la interdisciplinarietat amb el propòsit de posar l'accent en la necessitat de treballar la lectura des de qualsevol matèria i moment. Es tracta de realitzar un projecte que ens porti a la reflexió que, des de la realització d'un treball creatiu multidisciplinar, potenciem l'autonomia de l'alumne i el seu interès per saber més, obrint els seus ulls a noves perspectives sobre el significat de la biblioteca i el coneixement que atresora.

AVALUACIÓ

Les tres fases que conformen l'avaluació són: inicial, la qual es pretén que l'alumne demostrï els seus coneixements previs sobre el tema, la formativa, en la qual es desenvolupen, d'una banda, les activitats -amb la correlativa recerca d'informació- i per l'altra, l'elaboració del díptic, i la final, en què s'avalua la realització de totes les activitats i presentació del díptic de cada grup. El procés o camí d'elaboració es puntuarà amb un 50% igual que el seu resultat -el díptic-.

Els instruments d'avaluació utilitzats són: una rúbrica del funcionament del grup al llarg de la tasca i un altre del producte final (el díptic) . Els instruments d'avaluació seran prèviament coneguts pels alumnes.

Propostes

- Tots els díptics es guardaran per a ser exposats en ocasió de la celebració del Dia del Llibre.
- Els díptics serviran per ambientar la biblioteca del centre.

Projecte d'intercanvi

IES BERENGUER D'ANOIA-HURUP SKOLE 2011-2012

Mavi Figuerola

IES BERENGUER D'ANOIA. INCA

El passat mes d'octubre vàrem rebre la visita d'una vintena d'alumnes danesos de la Hurup Skole de Dinamarca al nostre IES Berenguer d'Anoia. Eren els "partners" o socis dels nostres alumnes de 3r d'ESO de Seccions Europees que, acompanyats de quatre professors, arribaven per acomplir la primera fase d'un projecte europeu Comenius que havíem sol·licitat el curs passat. Tot i que no l'aconseguírem, vàrem decidir dur-lo a terme gràcies a l'entusiasme dels alumnes, dels pares i mares i dels equips directiu i docent del centre (tasca sumament complicada sense comptar amb l'ajut econòmic de la Comunitat Europea).

El tema de treball dels dos centres gira al voltant del clima i de les energies renovables. El projecte bilateral té entre els seus objectius: conèixer la pluralitat cultural, lingüística i educativa d'ambdós països; la immersió lingüística i cultural; fomentar la idea d'Europa; fomentar el coneixement d'Espanya i de Mallorca entre els alumnes del centre danès; participar activament en la realització del projecte d'intercanvi i afavorir la relació i associació entre els dos centres. Es treballa amb una llengua comuna, l'anglès, però s'emfatitza el fet de donar a conèixer les llengües que es parlen als dos països.

El projecte consta de dues fases. La primera, del 2 al 12 d'octubre del 2011, implicà la visita del centre danès (20 alumnes i quatre professors) a Mallorca. A la segona fase, serà el nostre centre, amb 20 alumnes de 3r d'ESO de Seccions Europees i dues professores, que es desplaça a Hurup

del 5 al 12 de maig de 2012. L'allotjament va ser i serà a casa de les famílies dels alumnes i dels professors que hi participen.

Els departaments de Tecnologia, Física i Química i Anglès estan implicats directament en el projecte. Cal esmentar l'àmplia col·laboració de la resta de departaments de l'institut en les activitats programades a la primera fase del projecte.

Durant 10 dies, els alumnes danesos varen conèixer amb les famílies dels nostres alumnes, experiència que resultà ser molt profitosa i entranyable. D'altra banda, el programa de visita preparat combinà activitats lectives per només els alumnes danesos i d'altres, on compartien classes amb l'alumnat mallorquí, amb visites culturals i excursions a llocs emblemàtics de l'illa. L'estada va concloure amb un sopar de comiat celebrat a l'institut amb l'entusiasta col·laboració dels pares i on va quedar palès l'èxit del projecte.

Vàrem aconseguir dur a terme la primera fase del projecte amb el gran esforç personal i econòmic de l'IES Berenguer d'Anoia, de les famílies, que acolliren els alumnes danesos a casa seva i contribuïren en algunes despeses i, sobretot, amb la desinteressada i inestimable ajuda dels professors d'altres departaments, que prepararen activitats per integrar-los a les seves classes, a més a més de col·laborar en activitats del programa.

Pensem que, pels nostres alumnes, aquests tipus de projectes esdevenen experiències molt profitoses que recordaran sempre. No només serveixen per donar una dimensió pràctica als coneixements que aprenen a l'aula, sinó que també els fa créixer i madurar com a persones. Per la majoria d'ells és la primera experiència lluny de casa i, per tant, relacionar-se amb gent d'altres països els estimula l'interès per conèixer altres realitats i, al mateix temps, els fa reflexionar sobre la seva pròpia.

Després de passar dos trimestres intensos d'estudi i organitzant moltes activitats diverses i enginyoses per tal de recaptar diners per alleugerir les despeses del projecte, ja encalentim motors per partir cap a terres daneses el proper mes de maig i dur a terme la segona fase.

Estam convençuts que aquest projecte influirà positivament en la formació del nostre alumnat i esperam que ells, des de la consciència d'una identitat pròpia i el respecte per les diferències, contribueixin a fer una Europa de futur.

L'escola entre boires

Jeroni Salom

IES BINISALEM

Així com els anomenats «manuels d'autoajuda» pareix que figuren, a la vista dels llistats que en publiquen adesiara els mitjans, entre els llibres més llegits (lectura que, cal suposar, es fa per trobar el desllorigador de qualche dolença que afecta el cos, o l'esperit), d'un poc temps ençà, per la seva banda, la indústria editorial ens forneix d'un nombre considerable de llibres, des de perspectives diferents i de vàlua també diversa, que se centren, per dir-ho amb un dels primers títols que, entre nosaltres, varen encetar la “moda” dels llibres sobre temàtica escolar, en el presumpte «desconcert de l'educació» actual. El fenomen podria ser considerat indicatiu d'una sèrie de factors que pivoten a l'entorn del difícil encaix de la institució escolar dins una societat desnortada i despistada; factors entre els quals es podrien esmentar la sensació que l'escola es percep que no va pel recte camí; que l'escola, en una societat sotmesa a canvis constants, es troba com a desbordada, incapaç de pair aquests mateixos canvis; que l'escola necessita airejar-se, però sense saber una mica com. En tot cas, allò que hem de valorar com a positiu és que l'escola sigui objecte de debat, de controvèrsia, i discussió públiques. En el present paper, s'hi desplegaran un seguit de consideracions, ingènues, de qui ni tan sols es pot tenir per “expert en generalitats”, que en deia l'enyorat professor José M. Valverde, d'un observador escèptic i escaldat de la realitat que l'envolta.

Fa l'efecte que en la societat, d'un referons premodern, en què un es va educar, de l'escola, no se'n tenien gaires notícies, de la seva existència;

es donava per ben suposat que feia una funció social determinada i la gent creien que, en general, la feia bé (en tot cas, no abundaven les brames del mestres malfeiners, que cobren molt i gaudeixen d'unes folgades vacances); els pares, vaja, confiaven (un dels millors analistes, a parer d'un servidor, de l'atzucac en què es troba ara l'escola, Gregorio Luri, diu precisament, a *L'escola contra el món*, que el factor confiança és bàsic per constatar el grau de salut d'un sistema educatiu; igual que si anam al metge, és perquè confiam que ens guarirà) que els mestres educarien els fills, que en sortirien, de l'escola, fets unes persones de profit. Aquesta confiança ancestral s'ha esqueixat per qualche banda i qui trepitja les aules amb freqüència arriba a notar-se com un mena d'enemic, jutjat i fiscalitzat amb notòria aversió.

Tots hem maldat pel desprestigi de la figura del mestre; aquí no es pensa, és clar, en el gloriós prestigi de què va gaudir anys i panys, vora el capellà i el batle. A vegades, les desqualificacions més sonades, per cert, han vengut de la banda progressista. Els mestres, els qui cada dia són al peu del canó, són els ignorats sempre a l'hora d'emprendre les habituals “reformes” educatives que tant agraden als polítics. Seria injust no reconèixer l'esforç que, des del restabliment de la democràcia, s'ha fet per dignificar i modernitzar l'educació, amb errors, això sí, ara no hi entrarem. Tanmateix, el control polític, i partidista, de l'educació és un dels càncers que la corroeix. És d'allò més vergonyós que, a cada canvi polític, hi hagi els conseqüents canvis en el sistema educatiu; canvis, a més, conjunturals, per venjança pueril. L'educació convertida en objecte de mercadeig indigne, si no de menyspreu pur i dur, ja ni tan sols considerada un dels eixos del minso

estat del benestar; vegi's, en aquest sentit, la recent sentència ministerial, a remolc de la crisi, que obligarà els mestres a fer més hores i a omplir de més alumnes l'aula, sense, no en faltaria d'altra, que la qualitat de l'ensenyament se'n ressentí. Una mentida que, amb el temps, convertiran en veritat.

S'arrosseguen, com a mostra de política d'improvisació permanent en matèria educativa, deutes pendents que mai no troben satisfacció deguda. L'ensenyament de l'anglès, sense anar més enllà; aquí, ras i curt, l'anglès és el pretext perfecte que s'han tret de la màniga per anar arraconant de la societat i de l'ensenyament una de les llengües oficials de la comunitat. Sense plans seriosos, sense projectes sòlids per ensenyar una de les llengües, ens agradi o no, que du camí de ser bàsica i necessària en el procés de formació dels nostres ciutadans del futur, la desconeixença de la qual els pot impedir accedir a força àmbits de la vida acadèmica i cultural en general. També es podria esmentar el dèficit de les ensenyances artístiques, de la música sobretot, amb una presència vagament testimonial dins el currículum. Un dels reptes d'ara mateix és la incidència de les tecnologies digitals a l'escola. No es tracta de posar-se de costat del professor Jordi Llovet quan, per bé que ell es refereix a la universitat, veu en els ginys informàtics una mena d'arma letal contra el saber i el pensament, encara que s'hauria d'anar molt en compte a l'hora d'introduir-los a l'aula. Les innovacions fetes a la lleugera, al final, poden ser perilloses i perniciosos. Un té la convicció que l'escola és, per naturalesa, una institució “conservadora”, talment els monestirs medievals que ens varen servir el llegat grecollatí, i hi hauria de prevaler la transmissió dels valors de la tradició que no les innovacions de darrera generació. Ja tendran el seu moment de glòria.

Aplicació a l'aula d'una tasca enriquida

Toni Vanrell

IES ALCÚDIA

L'article tracta de les dues primeres passes que s'han de seguir per tal d'enriquir una tasca pobra. Aquest enriquiment el vaig aplicar a un grup de 1r d'ESO amb la inestimable col·laboració d'una PT del meu centre que me va ajudar a la gestió de l'aula així com a avaluar els alumnes. Aquestes directrius d'enriquiment les vaig treballar com a recurs didàctic (Enriquiment competencial de tasques pobres) a l'interessantíssim curs que vàrem fer al CEP d'Inca al gener del 2012 anomenat "*Com puc atendre la diversitat a la meua aula*" impartit per Xavier Vilella i Miró.

La tasca pobra a enriquir fou la següent:

Troba tots els divisores de 36.

Es tracta d'un exercici habitual per fer individualment al quadern dels alumnes de 1r d'ESO després d'una exposició prèvia teòrica dels conceptes de múltiples i divisores d'un nombre enter.

PRIMER PAS. ANÀLISI DE LA TASCA

Des del punt de vista competencial és molt pobra: en aquest exercici li falta context i per tant és difícil que generi curiositat i suposi cap repte a l'alumnat.

Pel que fa a la resposta, és tanca-da i merament reproductiva ja que l'alumne sap en tot moment que el

que ha de fer és cercar sistemàtica-ment, i gairebé sense pensar, els di-visors d'un nombre, just després que el professor li explicàs els continguts de múltiples i divisores dels nombres enters.

Tampoc no desenvolupa el pensa-ment crític ni la iniciativa ja que l'ac-tivitat és concreta i definida.

Altre aspecte a destacar d'aquest exercici és el seu caràcter individu-al la qual cosa tampoc no fomenta directament l'intercanvi d'opinions entre iguals i menys encara es pot resoldre de manera col·laborativa entre els alumnes.

SEGON PAS. ENRIQUIMENT DE LA TASCA

La tasca una vegada enriquida queda així:

- I. Som un grup de 36 alumnes que organitzam una visita al Museu de la Ciència. Abans d'arribar-hi volem fer grups d'igual nombre d'alumnes per visitar les sales del museu. De quina manera ho podem fer? És l'única possibilitat? De quines altres maneres ho podríem fer?
- II. Quan arribam a l'entrada l'encarregat del museu ens diu que per motius d'espai i de seguretat a les sales d'exposició no pot haver-hi grups de més de 10 persones i tampoc de menys de 3 (per evitar la dispersió d'alumnes). Com ho podem fer per tal de redistribuir-nos fent grups iguals? De quantes i quines maneres ho podem fer?

III. L'entrada al museu és de franc, no obstant això l'encarregat ens ofereix la possibilitat de tenir una visita guiada per 18 euros per grup. Si decidim tenir una visita guiada, quant pagarem cada un de nosaltres? Per què ho hem fet d'aquesta manera i no d'altra?

IV. Què hagués passat si abans de partir al museu 5 companys nostres no vénen i en comptes de ser 36 fóssim 31? Com es farien els grups d'igual nombre d'integrants? I si fóssim 29? I 23? I 19? Com és possible fer en aquests casos grups d'igual nombre d'alumnes? Per què ens passa això? Podem enunciar alguna propietat d'aquests darrers 4 nombres? Quina és la dife-rència que trobam a l'hora de fer grups, entre un grup de 36 i un de 31? Com poder fer grups amb 31 nins?

ANÀLISI DE L'ENRIQUIMENT DE LA TASCA

Per enriquir l'activitat el primer que s'ha fet és *contextualitzar-la*; el marc d'una sortida de classe a un museu és una experiència prou exci-tant i realista pels alumnes que hau-ria de generar-los curiositat i suposar un repte a més d'un desafiament en la resolució de problemes de la vida quotidiana amb l'ús de les matemà-tiques. Amb tot això es pot fomentar *la competència d'iniciativa personal i l'autonomia* (són ells mateixos els que planifiquen la sortida al museu).

Per tant això suposa un gran avenç

respecte a l'activitat original amb un enriquiment competencial bastant significatiu. I no acaba aquí la cosa ja que hi ha més enriquiments com veurem a continuació.

Fent una ullada a l'activitat es veu que s'han redactat una sèrie de preguntes en primera persona del plural per tal de desenvolupar l'*aprenentatge col·laboratiu* i el *diàleg* respectuós entre iguals tal i com exposaré línies avall. En l'exercici inicial era una activitat formulada en imperatiu sense cap referència al treball en grup.

A part d'això, aquestes preguntes tenen per objectiu guiar-los cap a nous conceptes matemàtics i nous reptes introduïts per noves problemàtiques que van sorgint en la visita al museu i que han de resoldre.

Si ens fixam ara en el tipus de resposta que ens poden donar, veurem que a diferència de l'exercici inicial que era tancat i merament reproductiu, la tasca enriquida és més oberta amb diverses possibilitats de resposta (se poden donar fins a 9 configuracions de grups..., a l'hora de pagar la visita guiada els grups de treball han de triar entre l'opció més econòmica però amb més alumnes per grup o d'altres no tan econòmiques però menys nombroses i han de justificar la tria).

A la part final de l'activitat els tipus de respostes pretenen que cerquin *noves estratègies de resolució*, que és el cas en que se'ls demana que facin grups amb nombres primers ja que fins ara només havien cercat descomposicions de nombres compostos. També s'ha intentat que les preguntes tinguin més component orientatiu que reproductiu, és a dir, que les respostes no fossin de contesta immediata ni que ajudessin directament a la resolució del problema. Les preguntes fan que els alumnes tinguin més d'una solució possible i que impliquin un encade-

ment de processos cognitius per arribar a construir ells mateixos els conceptes que volem que adquireixin.

Com a conseqüència d'aquest seguit de noves situacions en la visita al museu la tasca s'ha enriquit enormement en continguts. Si abans era una tasca descontextualitzada de recerca de divisors, ara introdueix els conceptes de nombres compostos i primers, fins i tot té un problema aritmètic en què han d'utilitzar la divisió com a eina per trobar l'opció més econòmica a la visita guiada.

L'activitat enriquida presenta continguts transversals amb altres àrees com l'economia i la logística, la ciutadania. Així queda palès que la *competència social i ciutadana* i la de *coneixement i interacció amb el món físic* queden mínimament treballades en la mesura que els alumnes tenen una oportunitat per "anar pel món" i organitzar ells mateixos una sortida de classe per visitar un museu en el qual n'han de seguir i entendre les normes d'ús.

És un fet a destacar que en la nova tasca enriquida l'alumne és l'actor principal de l'aprenentatge ja que és ell que mitjançant les preguntes dirigides va construint el seu coneixement posant en joc la competència d'aprendre a aprendre. La tasca no enriquida no oferia això ja que se suposava que després de la classe introductòria del professor l'alumne havia de fer l'activitat. Més encara, la realització de la tasca no implica coneixements previs complexos de manera que l'abordatge de la tasca per part d'un *l'alumnat divers* resulta assequible. Per exemple, un alumne pot fer grups fent proves amb sumes si no sap multiplicar o dividir, o pot anar fent proves amb multiplicacions. Aquesta *atenció a la diversitat* es facilita també perquè no només hi ha un tipus de resolució així com tampoc no hi ha una única solució

en algunes de les problemàtiques plantejades. Per tant aquesta activitat enriquida és abordable des de punts de vista diferents per alumnes diferents sense massa coneixements previs quan la tasca original només la podien fer aquells alumnes que comprenen el concepte de divisors.

El fet que hi ha moments en què la tasca es fa en grups petits de 3 i després es debat amb tota la classe fa que s'enriqueixi novament des del punt de vista la *competència social i ciutadana*: se fomenta l'*aprenentatge col·laboratiu*, es posa de manifest l'intercanvi d'opinions entre iguals, l'actitud crítica per a formar-se opinions, l'*assertivitat (competència personal)* i sobretot la *competència comunicativa*: saber expressar-se adequadament, saber argumentar, saber escoltar l'interlocutor, saber usar els llenguatge ordinari i el matemàtic. La consecució de tot això depèn de la bona *gestió de l'aula* que faci el professor, ja que si no modera adequadament el debat l'activitat perd bona part de l'enriquiment.

I finalment, l'enriquiment en la *competència matemàtica* resulta obvi ja que es veu clarament que l'activitat implica la subcompetència de pensar, argumentar, comunicar, resoldre problemes aritmètics. Per exemple, quan se'ls demana que raonin per què amb alguns nombres no es poden fer grups iguals, el que se'ls està demanant és un important exercici de generalització i abstracció matemàtica la qual cosa a l'activitat inicial no passava.

En conclusió, aquesta és l'anàlisi d'un enriquiment d'una tasca pobre. Les següents fases d'aquest enriquiment són l'experimentació a l'aula i l'anàlisi dels resultats, aspectes que ben mereixen un segon article d'algú que els hagi posat en pràctica.

L'hora del te II

REFLEXIONS SOBRE UNA PEDAGOGIA CREATIVA I LA INNOVACIÓ A LES ESCOLES D'EDUCACIÓ INFANTIL

Angélica Sátiro

Directora de la CASA CREATIVA i de l'associació CREARMUNDOS. És educadora des dels anys 80 i té més de 50 publicacions en diversos idiomes com: castellà, portuguès, català i italià. Treballa sistemàticament en la formació de professorat a Espanya i altres països d'Iberoamèrica des de fa més d'una dècada.

www.angelicasatiro.net

Resum:

Aquesta conferència segueix la reflexió iniciada en L'hora del te I. Utilitzant la cerimònia del te com una analogia es condueix una reflexió sobre una pedagogia creativa amena i agradable, però també profunda. La cerimònia del te és nutrició, com l'educació que alimenta amb els sabers i és també convivència, com les escoles que són espais d'interacció. La reflexió parteix de la condició humana i té en compte els humans reals (imperfectes, incomplets i finits) per aconseguir que, a través d'un procés educatiu, puguin superar-se a si mateixos, projectar-se com millors persones i col·laborar perquè la seva col·lectivitat també evolucioni. Es tracta de replantejar el punt de partida: des d'on educam i qui educam? Cal replantejar l'horitzó, la meta i el camí de la tasca educativa que pot ser més creativa i atractiva a les escoles.

L'HORA DEL TE

1. L'hora del te I

La primera "Hora del te" va sorgir a l'inici de l'any 2010 com a resposta a la invitació per a pronunciar la conferència inaugural de les X Jornades 0-12 anys que varen tenir lloc dia 29.1.10 a la UAB (Universitat Autònoma de Barcelona). El tema general de l'esdeveniment era: "Des de l'escola construïm una nova cultura educativa". Reflexionar per construir el discurs em va fer arribar a una pedagogia des de la condició humana i al wabi-sabi pedagògic. Aquesta pedagogia creativa parteix de la condició humana i té en compte els humans reals (imperfectes, incomplets i finits) per aconseguir que, a través d'un procés educatiu, puguin superar-se a si mateixos, projectar-se com a millors persones i col·laborar perquè la seva col·lectivitat també evolucioni. A partir de la primera conferència, durant l'any, va ser una successió d'invitacions per repetir aquestes reflexions a altres contextos formatius espanyols. Aquestes reflexions varen ser revisades i publicades en castellà i en català. Per saber més de la temàtica de l'hora del te I, consulta les revistes:

- En català: GUIX núm. 365-367 (2010) - pàgines 12-20 – Pedagogia creativa des de la condició humana

- En castellà: AULA D'INNOVACIÓ PEDAGÒGICA núm. 193-194 (2010) - pàgines 9-15

2. L'hora del te II

La segona "Hora del te" sorgeix al final de l'any de 2010 com a resposta a la invitació per a pronunciar la conferència inaugural de les JORNADES D'INNOVACIÓ EN L'EDUCACIÓ INFANTIL 0-3 ANYS, organitzades pel PATRONAT MUNICIPAL D'ESCOLES D'INFANTS DE PALMA.

Aquest text presenta les idees d'aquesta conferència.

3. L'analogia amb la cerimònia del te

«Si tens fred, el te t'escalfarà. Si tens calor, el te te refrescarà, si estàs deprimat, t'animarà, si estàs excitat, te calmarà»
William Gladstone

Aquesta frase del Primer ministre de la reina Victòria d'Anglaterra ens recorda que el te és nutrició, és sanació, és confort. En aquest sentit és com entenem la tasca educativa, és quelcom que nodreix, sana, calma i prepara els humans per al bon enfrontament amb la vida. La cerimònia del te és nutrició, com l'educació que alimenta amb els sabers i és també convivència, com les escoles que són espais d'interacció.

La cerimònia del te al Japó (Chanoyu) encarna quatre elements: harmonia,

reverència, puresa i calma. Aquests elements es barregen en el saló del te i al seu jardí, seguint principis de refinada senzillesa que acull a tots com a iguals. Durant la cerimònia del te (que pot durar fins a quatre hores) tots són un, compartint la fugacitat del temps humà, la seva bellesa i el seu silenci. Al voltant de la cerimònia del te hi ha tot una ètica i una estètica wabi-sabi que influencia concretament l'arquitectura, el disseny dels utensilis, de la roba i dels objectes, l'art floral, etc. I si pensem els espais, el temps, els objectes, les relacions i les interaccions pedagògiques com si fossin una cerimònia del te? Què passaria si convertim el ritu educatiu en alguna cosa similar al que es fa en una cerimònia del te? Aquestes són algu-

nes de les preguntes analògiques que planteja aquest article per a la reflexió col·lectiva.

Fases de la cerimònia del te (completa amb durada de 4 hores)

- 1) *kaiseki*: un àpat lleuger.
- 2) *Naka-dachi*: pausa intermèdia.
- 3) *Goza-iri*: la fase principal, se serveix un tipus de te espès.
- 4) *Usucha*: se serveix te clar.

Aquesta conferència segueix el ritu que proposa aquestes fases:

- 1) *kaiseki*: aquesta primera part contextualitza la reflexió i l'analogia.
- 2) *Naka-dachi*: explorem els conceptes de creativitat, innovació i infantesa.
- 3) *Goza-iri*: proposa els "verbs" educatius d'un professor interessat a fomentar creativitat i desenvolupament en l'educació infantil.
- 4) *Usucha*: és la part del diàleg amb els participants de la conferència. I amb relació als lectors és la part de diàleg interior que cada lector fa amb el text.

Naka-dachi

QUINA CREATIVITAT?

QUINA INNOVACIÓ?

1. Creativitat

La creativitat és la capacitat humana de generar noves i millors idees. Aquesta capacitat pot generar idees per diferents camps del coneixement i de l'acció. En principi tots els éssers humans tenen aquesta capacitat com a possibilitat de ser desenvolupada. Hi ha diferències de grau en el seu desenvolupament, per això veiem que algunes persones són més creatives que altres. El que defineix la seva qualitat ètica és la manera com cada un utilitza aquesta capacitat. Una idea nova i millor no ha de ser necessàriament bona. Eines de tortura d'última generació segurament neixen d'una nova idea amb desitjos de millora. Aquesta millora estarà relacionada amb l'eficiència i l'eficàcia respecte al seu objectiu que és torturar. És a dir, aquesta capacitat, en si mateixa, no implica generar alguna cosa bona, bella o veritable.

2. Innovació

Per entendre bé a què ens referim quan parlem d'innovació, val la pena diferenciar-la d'altres dos conceptes que són molt propers: canvi i millora. Vegem:

Canvi: Canviar és un moviment de transformació d'alguna cosa que no necessàriament és per millorar. Quan una poma es podreix ha canviat d'estat, ha passat per una modificació. Però aquest canvi és per millorar? Necessàriament no, ja que depèn de la finalitat que es doni a la poma, si era per menjar-la, podem dir que aquest canvi no va ser per millorar, però si era per aprofitar l'estat de putrefacció per crear algun tipus de producte, llavors sí va ser un canvi positiu.

Millora: Millorar és fer alguna cosa que ja fem però de manera més eficient i eficaç, és a dir, amb economia de recursos perquè això passi. Millorar és canviar, sense cap tipus de risc d'empitjorar. I si no és així, és un canvi que tracta d'empitjorar alguna

cosa, és a dir, el moviment de transformació a la inversa de la millora.

Innovació: Innovar és produir un canvi creatiu per millorar assumint riscos. Per canvi creatiu s'entén alguna cosa que parteix d'idees originals, noves i arriba a quelcom concret. És a dir, la innovació és el resultat d'idees originals convertides en una cosa nova. La innovació és catalitzadora del canvi i genera millores, l'única cosa és que comporta una dimensió de risc important. Com innovar comporta riscos, suposa un camí d'aprenentatge constant, un procés d'investigació continu i un compromís amb la generació de coneixement. Per això, innovar no és improvisar, ni canviar simplement per canviar.

3. Quins nins?

«En cada nin neix la humanitat»
Jacinto Benavente

Què passaria si tots els nins i nines del món fossin raptats i abduïts per algun extraterrestre? Què passaria si tots els nins i nines del món deixessin de pensar i de comunicar-se alhora i definitivament?

Aquestes preguntes són per pensar la radicalitat (l'arrel) de la presència de els nins al món. Quin paper juga la infantesa en la història de la humanitat? Què esperem d'ells com a espècie?

Entenem que educar els nins és educar la humanitat i és com escriure cartes al futur... És a dir, estam d'acord amb el dramaturg citat: En cada nen neix la humanitat. Per això és important tenir cura de la seva educació i oferir-la amb la qualitat merescuda. Sense oblidar que és un dret universal de tots els nins.

«Arriba a ser el que ets»
Kant

Entenem que la tasca de l'educació és ajudar a que cada nin pugui arribar a ser qui és en el sentit de convertir-se en una persona autònoma, capaç de pensar per si mateixa i decidir sobre els rumbos que ha de prendre i les metes que vol assolir. Alhora, ser un ciutadà conscient de formar part d'una col·lectivitat propera (la família, l'entorn, la societat) i una altra més llunyana (la humanitat). És a dir, arribar a ser el que l'identifica com a individu, com a ésser social i com a espècie. En aquest sentit és important oferir les eines d'un pensament crític i ètic que doni el suport necessari per a aquesta formació.

«La infantesa és l'etapa en què tots els homes són creadors»
J. d'Ibarbourou

A més d'aportar frescor i esperança al món, els nins són estimulants de la creativitat humana. Ells no dubten de la seva capacitat imaginària i confien en maneres alternatives de veure la realitat. Al llarg del seu procés escolar solen perdre aquesta confiança en funció de l'entrenament del pensar que reben. Per això és important estimular, alhora, la dimensió creativa del pensament. És a dir, els nins necessiten ambients educatius en els quals poden pensar críticament, èticament, creativament i ser estimulats per fer-ho cada vegada millor.

Goethe deia que els nins poden fer de tot. I estam d'acord, fan trens amb espàrrecs... Però aquesta simplicitat, aquesta espontaneïtat de la imaginació infantil no pot ser confosa amb l'amplitud de la capacitat d'imaginar d'un adult amb una rica experiència humana. Diguem que els nins estan més lliures, desbloquejats d'esquemes d'interpretació de la realitat per això flueixen

espontàniament i habiten el món de la fantasia amb tranquil·litat i sense necessitat lògica d'encadenar-ho tot perquè tenguin el mateix sentit que tendria en la realitat. Els adults patim més l'antagonisme entre la pura imaginació subjectiva i l'enfocament racional dels processos, dit amb altres paraules: entre la inestabilitat i l'estabilitat del pensament que tracta d'interpretar la realitat i posicionar-s'hi. I aquí vàrem començar a desfer el nus d'aquesta qüestió, els nins imaginem menys coses que els adults, però confien més en els fruits de la seva fantasia i la controlen menys ja que no tenen necessitat de trobar un "sentit real a aquest univers màgic". Els adults "atrapats" en els nostres esquemes d'interpretació, paradigmes, conceptes i teories, desconfiam de tot el que ve de la nostra imaginació. Per això la imaginació en el sentit corrent de la paraula (alguna cosa inexistent, somiat) és major en el nin que en l'adult. Però, un adult desbloquejat i amb la claredat del valor del món imaginari serà capaç d'utilitzar la seva imaginació d'una manera més profunda creant teories, productes i obres que intervinguin en la realitat de manera, moltes vegades, definitiva.

Einstein és un bon exemple d'això. Les grans hipòtesis, d'on neixen les grans teories, són en essència filles de la imaginació. Però si les escoles bloquegen la capacitat imaginativa dels nins des de petits, l'únic que aconseguiran són adults bloquejats en la seva capacitat creadora en els múltiples camps: la ciència, l'art, la tecnologia, l'ètica social, etc.

Per tant, la imaginació infantil és un bé preciós, és, com va dir Goethe, una precursora de la raó o, com va afirmar Pascal, una mestra molt astuta. Tots tenim molt a aprendre d'ella i cal començar amb rescatar els nostres nins interiors i la seva mirada meravellada amb el món.

Goza-iri

ELS VERBS D'UN EDUCADOR INTERESSAT A INNOVAR I FOMENTAR EL DESENVOLUPAMENT DE LA CAPACITAT CREATIVA

1. Abans dels verbs: la intenció educativa

Per parlar d'intenció educativa començaré amb un conte que va arribar a les meves mans sense autor, no sé si tracta d'una narració oral. Si algun lector coneix l'autor, estaria bé fer-nos saber. Es tracta d'una història que relata com el camí d'un vedell perdut es transforma en un camí seguit per tots.

Fa molts anys, un vedell perdut va haver de travessar el bosc verge per tornar al seu prat. Com que estava desesperat cercant el seu ramat, va obrir un sender tortuós, ple de corbes, travessant matolls espessos, pujant i baixant turons. Dies després, un ca desprevingut va usar el mateix camí per travessar el bosc. Després, hi va anar un moltó amb el seu ramat que en veure l'espai obert els va fer seguir el camí. Més tard, els homes van començar a anar pel difícil sender, seguint el costum. Es queixaven perquè era llarg i difícil, però ningú no feia res per millorar-lo o fer-ne un altre. Alguns anys després, amb tant ús, el sender va acabar per esdevenir un camí real, les persones invertien tot el dia per creuar el bosc, trajecte que es podia recórrer en unes poques hores si haguessin obert un sender nou. Mentrestant, un àguila que ho observava des del cel se'n reia en veure que els homes tenen la cega tendència rutinària de seguir la via que ja està oberta, sense demanar-se si hi haurà una millor opció, i sense la iniciativa de fer el seu propi camí amb risc de perdre's o de descobrir paisatges més bells i un sender més fàcil i divertit.

Demanar-se sobre la intenció educativa quan es pretén innovar i fomentar la creativitat dels nins de 0-3 anys és no seguir pel sender d'aquest vedell perdut. És fer la mirada de l'àguila, cercant més enllà de la rutina dels reptes necessaris perquè això passi. Evidentment aquesta intenció té a veure amb una postura, una actitud dels educadors involucrats. Hi ha tres principis a tenir en compte per realitzar els set verbs proposats.

Els tres principis són:

1. Implicar-se personalment. És a dir, comprometre's amb la pròpia capacitat creativa, treballar amb si mateix per fomentar el seu desenvolupament, estar atent al que surti automàticament per transformar-ho creativament.
2. Confiar que cada nin té capacitat creativa per ser estimulada. És a dir, evitar classificar-ne alguns com "no creatius" i a altres com "Creatius". Tots els humans tenen la possibilitat de desenvolupar més o menys aquesta capacitat.
3. Investigar sobre la temàtica, cercar veure el tema més enllà dels estereotips que afirmen que la creativitat està relacionada amb les manualitats o amb l'art. Evidentment té a veure amb les dues dimensions però va més enllà.

Els verbs:

Tocar. Propòs que veiem l'educació de 0/3 anys com un tipus de cura ceativa. El verb "tocar" té a veure amb una metafòrica abraçada pedagògica que acull els nins com a éssers creatius, com a possibilitats de futur d'una humanitat millorada. Per abraçada pedagògica s'ha d'entendre l'actitud de l'educador d'acollir, apropar-se i crear vincles per a què els nins se sentin prou segurs

per deixar fluir la seva capacitat creativa.

Mirar. La mirada que els educadors llancen als nins defineix molt la relació educativa que s'estableix. És important conrear un tipus de mirada que afavoreixi una relació educativa que fomenti el desenvolupament de la capacitat creativa de tots els involucrats. Cal mirar els nens, les seves famílies i l'entorn:

- Atentament, és a dir, cercant veure l'invisible en les primeres mirades més superficials.
- Interrogativament, és a dir, preguntant, buscant comprendre i també permetent exploracions inusitades i inusuals
- Admirant, és a dir, amb encanteri, amb sorpresa, amb un tipus d'amor constructiu.

Estimular. De 0-3 anys els nins són com gira-sols al sol, oberts, disponibles per a l'intercanvi de llum i de vida. És molt important estimular seus potencials, les seves capacitats i les seves habilitats. En aquest sentit és important conèixer quines són les

habilitats de pensament creatiu, per exemple, per poder estimular-les en la vida quotidiana. El projecte Noria (www.proyectoria.creamundos.net) té diverses propostes de desenvolupament d'aquestes habilitats de pensament creatiu.

Facilitar. Els educadors de 0-3 necessiten ser facilitadors de processos creatius tant de cada nin com a individu com del grup classe com un col·lectiu creatiu. Per facilitar processos creatius és important entendre què són aquests processos i com es donen. I això passa per investigar aquest tema, sabent que quan afavorim les descobertes, també estam fomentant processos creatius.

Guiar. Els educadors de 0-3 anys són guies del grup classe, que és com un microcosmos de la humanitat. És a dir, en cada grup de nins hi ha el futur dels humans com a espècie i com col·lectivitat. És molt important entendre en profunditat aquest paper de guia de futur que va connectat al tots els verbs anteriors i als tres principis esmentats.

Acompanyar. Els nins de 0-3 anys necessiten ser acompanyats en el seu desenvolupament, en els seus processos d'aprenentatge tant cognitiu, com emocional, com social, com ètic. El desenvolupament d'un ésser creatiu és multidimensional, polifònic, polifacètic. No es tracta de crear només persones capaces de crear objectes concrets, sinó de viure creativament i col·laborar per reinventar la societat humana que passa en aquests segles per un moment molt especial que alguns anomenen crisi.

Sembrar. L'educador de 0-3 anys és com un jardiner que sembra millors persones per a que la vida segueixi el seu flux. Perquè això passi és important considerar les set llavors per germinar millors persones:

- 1) AUTOESTIMA
- 2) AUTOCONeixEMENT
- 3) AUTOcrÍTICA
- 4) AUTOSUPERACIÓ
- 5) PROACTIVITAT
- 6) RESPECTE MUTU
- 7) RECIPROCIAT

Si des dels 0-3 anys creixem en ambients que tenen aquestes llavors com a valors, com no ser bones persones? Són llavors que germinen per millorar els individus, però també la comunitat de la qual formen part aquests individus. Així que INNOVAR en escoles d'infantil és ajudar a sembrar aquestes llavors que fan germinar millors persones. Hi pot haver innovació més important que aquesta tractant d'educació infantil?

En aquesta cerimònia del te hem arribat al moment Usucha, quan se serveix el te clar, és la part del diàleg interior que cada lector fa amb el text. Esper que aquestes reflexions serveixin per provocar les vostres. I per finalitzar deix una cita per recordar que és molt important trobar amb el nostre nin interior:

«He arribat per fi al que volia ser de gran: un nen»
Joseph Heller

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA:

Suggeriments concrets per a l'aula:

El projecte Noria té propostes didàctiques concretes per desenvolupar les habilitats de pensament creatiu de nins d'educació infantil. Hi ha algunes propostes de guies per al professorat que són gratuïtes. Tots els llibres els trobareu a la web: <http://www.octaedro.com/noria/>

Suggeriments sobre creativitat i innovació més àmplies:

SÁTIRO, A. (2007) *Creatividad social - la creatividad como motor de desarrollo*. La Antigua, Guatemala. El Sitio Cultural.

SÁTIRO, A. (2009) *El reto del ¿cómo? ¿Por qué hacer proyectos de creatividad e innovación sociocultural?* Barcelona, Octaedro

SÁTIRO, A. *Pensar creativamente*. Barcelona, Octaedro

SÁTIRO, A. (coord.) (2009) *Pasión por crear, placer de admirar, necesidad de transformar*. La Corunya, MACUF

SÁTIRO, A. (2010) *Personas creativas, ciudadanos creativos*. Mèxic DF., Progreso

TSCHIMMEL, K. (2009) *El proceso creativo desde la perspectiva de la creatividad como capacidad sistémica*. Barcelona, Octaedro

Dades d'interès del CEP

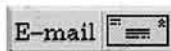
Centre de Professorat d'Inca
C/. Mestre Torrandell, núm. 59 - 07300 INCA

971-507044

971-881052

General del CEP	cepinca@educacio.caib.es
Francesca Pascual Socias	fpascual@cepinca.cat
Sacrament López Martínez	sacra@cepinca.cat
Maria Francisca Alorda Vilarrubias	mfalorda@cepinca.cat
Victòria Alzina Femenies	victoria@cepinca.cat
Joan Martí Mas Mayol	masjoanm@cepinca.cat
Gregori Puigserver Canyelles	gori@cepinca.cat
Isabel M. Serra Serra	isabel-s@cepinca.cat
Francisca Solivellas Morro	xisca-solivellas@cepinca.cat
Martí Amengual Quetglas	marti@cepinca.cat

Pàgina web del CEP
<http://cepinca.caib.es>

**AQUESTA REVISTA S'EDITA ÍNTEGRAMENT
AMB PAPER RECICLAT.**

L'edició del número que tens a les mans, de 400 exemplars,
respecte a si s'hagués fet amb paper nou, ha suposat l'estalvi de:
11.467 l. d'aigua / 133 kWh d'energia
54 kg d'emissions de CO2 / 77 kg de fusta (0'5 arbres)

Centre
de Professorat
Inca

C/ Mestre Torrandell, 59 (INCA)
Tel. 971 507044
Fax 971 881052
<http://cepinca.caib.es>
E-mail: cepinca@educacio.caib.es